

E. 16 84
Y
Imperatoris
IUSTINIANI
DEFENSIO
ADVERSUS
Alemannum. C 13 41

Autore THOMAS RIVIO I.C.
Regis in ANGLIA
Aduocato. 2-14-42

*Ait Prætor: ne quid infamandi causa
fiat: si quis fecerit, animaduertam:
ff. de Injur. & famo. libell.*

LONDINI,
Excudebat G. STANSBURY,
1626.



1612.90

REVERENDIS-
SIMO IN CHRISTO

Patri, Clementissimo

Domino; G E O R G I O

Archiepiscopo *Cantuarien-*

si, Totius *Anglia* Pri-

mati & Metropo-

litano.

Reverendissime in
Christo Pater, Cle-
mentissime, mihiq;
plurimum colende, & semper
obseruande Domine, Præcla-
rè, vt omnia, apud Platonem
Socrates, illud nos monet, vt
diligentè caueamus, quoties
virum aliquem vel laudaturi,
vel vituperaturi simus, ne ab-

A 2

erre-

cremus; Hoc igitur prudentissimi viri consilium, ego cum hanc Iustiniani Imperatoris defensionem aduersus Alemannum adornarem, diligenter animo versabam. Occurrebat, quamuis summus vir esset Iustinianus, nihil tamen humano corde esse obscurius: viri boni officium, angustis finibus contineri: difficile esse, in priuatæ vitæ ratione fines illos non transgredi: quanto magis in regno? id verò cum mei ipsius causa sedulò faciebam, tum multò magis, ne rem Paternitatis vestræ patrocinio indignam aliquando tentasse existimarer.

rer. Iustinianum igitur per
omnes vitæ partes diligentis-
simè quæsiui: quid pace, quid
bello, quid in Republica, quid
in Ecclesia, quid in foro, quid
in mensa, quid in ipso cubicu-
lo, deniq; siue otium, siue ne-
gotium, ageret, omnia atten-
tissima animi cura perlustra-
ui. Video autem eum non so-
lum Imperij, verum etiam
probitatis laudibus insignem,
nec Regijs magis quam pri-
uatis & domesticis virtutibus
conspiciuam, vitam transegis-
se. Multa autem sunt, ob quæ,
hæc nostra Iustiniani defen-
sio, sub tuo, Clementissime
Domine, patrocinio prodire

cupiat: primum, quod te studiorum meorum benignissimum semper fautorem reperi: Deinde, ut quemadmodum conuitiator ille, Ludouisium, Romanæ sedis Cardinalem, habet, ita Iustiniani Defensor, Paternitatem vestram, summę in hac nostra, & Ecclesia & Republica autoritatis virum, patronum habeat. Deniq; quod res ipsa Historiam tangit. Quis enim in illo genere te peritior? quis versatior? quis ad illa studia, natura comparatior? quanta enim in te memoria? quanta animi vis, mentisque comprehensio? ipsi deniq; tui, in
judi-

judicijs, in consilijs, in congressibus sermones, quid aliud sunt, quam rerum, ex omni vetustate repetitarum frequens & apta commemoratio? Itaq; si tuum iudicium sustinuerit, aliorum sententiam non erit, cur postea magnopere reformidet. Decitas Paternitatem vestram, ad Ecclesiæ decus, tutelam & commodum, diutissimè incolumem conseruet.

Clementissimæ dominationis vestræ, semper

observantissimus

servus,

THO. RIVIVS.

Argumentum.



Rat olim Iustinianus Romanorum Imperator, vir inter paucos memorabilis. Is inter alios, quendam, nomine Procopium, professione Rhetorem, per omnes Ciuilium honorum gradus ad vrbis deniq; Præfecturam euexerat; quorum iste beneficiorum memor, famosum libellum clanculum composuit: in quo sanctissimum Imperatorem, munificentissimum Dominum & Patronum suum, infandis conuitijs & maledictis onerat. Hunc autem libellum, vix auditu prius cognitum, ante paucos annos reperit.
Bib-

Bibliotheca Romana administer,
Ni. Alemannus : repertū ex Gra-
co Latinum fecit; Gracè simul &
Latinè compositum, typis tradere
festinauit : Id moræ fuit, quod li-
ber ipse conuitorum, contumelia-
rum, & sordium parum, aduer-
sus Iustinianum continere vide-
batur. Itaq; noua quedam probra,
de suo adiecit, & conuitia con-
uitijs cumulando, multos Proco-
pios in vno Alemanno inesse de-
monstrauit; Causam si requiris,
illam reddit, quod Iustinianus
Theologiae studijs nimis sedulo
vacabat, & Dei gloriam, supra
quam secularem Principem dece-
bat, legibus ferendis procurabat.
Quoniam vero istud Alemanni
insti-

institutum, non ad huius Impera-
toris infamiam magis quàm ad
omnium Regum & Principum
iniuriam pertinere videbatur,
ideo Thomas Riuius, Regis in
Anglia Aduocatus, has Iustinia-
ni, aduersus Alemannum, vindi-
cias instituit: Lectorem precatur,
vt tam pium & necessarium
scribentis studium, equi
boniq; consulat.

Errata.

P Ag. 17. quod; le. contra p. 19. Iusticino l. Iustinia-
no p. 22. Pefianos, l. Prasinos. p. 47. quum, l. quàm;
p. 52. non inquit? l. non, inquis. ib. cursus, l. rursus,
p. 63. Deinde, qui Gentiles: l. Deinde qui? Gentiles
& p. 66. prosperiore, l. prosperiore. p. 69. pernicacia
l. pernicacia, p. 70. Flatonem, l. Platonem, p. 8. ille,
l. ille, p. 106. Rem. l. Rempub. p. 107. inquis, l. inquit.
ib. voluntari, l. volutari, p. 114. se, dele; p. 134. ut. l.
& p. 142. incredibiliorem, l. credibiliorem.

I

IMP. IVSTINIANI DE-
FENSIO, ADVERSUS
ALEMANNVM.

DVo erant, post Augustum
Cæsarem, clarissima Roma-
ni Imperij lumina, Constan-
tinus & Iustinianus: alter bel-
li, alter pacis, vterque pietatis, &
christianæ religionis studijs posteritati
commendatus: Itaque, vt par in vtroque
virtus enituit, ita similis vtrumque fortu-
na est consecuta: vix dum enim defun-
ctos, illum Zozimus, hunc Procopius
autores, si ingeniũ, si doctrinã, si reliquã
dignitatẽ spectas, non contēnendi, om-
ni conuictorum cæno obruerunt, eosq;
pro se quisque, vecordix, libidinis, a-
uaritiæ, sanguinis, euerſi denique Ro-
mani imperij, reos, libellis editis, per-
egerunt: adeo quidem, vt si quis Chri-
stianus, hos, cum fide legendos
esse putet, pudeat cum illos, Re-
ligionis suæ, non dicam patronos, sed
socios aliquando habuisse. Quod non
ideo a me dictum existimari velim, quasi

B

nou

noui quidpiam aut miri hac in re accidisse putem: quid enim in se mirandum habet, si homines a christianæ religionis studio alieni, idolorum hostes & subuersores, odio, ira, inuidia prosequantur? Illud vero mihi non mirum, sed portenti simile videtur, cum nemo vnquam Christianus repertus sit, qui Constantini famam lædere sustinuit, post vndecim iam sæculorum cursum, inuentum esse quempiam, qui ex Iustiniani infamia crescendi spem arripere non dubitaret; idque in ea potissimum vrbe esse factum, quæ, aut nulla planè iamdudum fuisset, aut Arrianorum sceleri subiugata, nisi huius, huius, inquam, Iustiniani virtute, fide, opibus, vigilijs, & fælicitate, Gothorū manibus erepta, Christianæ religionis Dominis fuisset restituta. Etenim non ita pridem accidit, vt quidam, nomine Ni. Alemannus, dum, pro officij sui ratione, depuluerisandis bibliothecæ Vaticanæ libris operam nauaret, in veterem quandam codicem incideret; quem, cum fanda, infanda, aduersus Iustiniani clarissimi imperatoris, famam continere com-

comperisset, cepit eum statim adamare
ut suum; vestivit, ornavit, ex hirsuto
& squalido, comptum nitidum, &
planè formosum reddidit; denique
tanquam puerum Idæum, Cardinali
Ludouifio, commendauit: nec conten-
tus libellum æternis tenebris damnan-
dum, in lucem protulisse, eundem no-
uis insuper & abominandis infamix
notis cumulauit.

Nec tamen ego ille, qui nulla causa,
nulla Iustiniani culpa, hoc contigisse
putē; Quicquid id est, aliquid certè oportet,
vel officij olim prætermiserit, vel
piaculi admiserit, cuius ea fuit atrocitas
& magnitudo, ut veterū eius in Roma-
nam & urbem, & Ecclesiam meritorum
omnium, non solum gloriam, verum
etiam gratiam obliteraret. Non enim, ut
opinor, Alemannus, Romanæ ecclesiæ,
quod de se profiteretur, filius, nullis iniu-
rijs laceratus, hanc tam probrosam ca-
lumniandi provinciam sponte sua sus-
cepisset; non se tam infami actioni
subscriptorem ultroque præbuisse;
non legum parentem, religionis asy-
lū, Romani nominis & Imperij vindi-

cem, non denique virum, tot iam sæculis, pietatis, prudentiæ, iustitiæ laudibus insignem, vel ipse, feræ in morem, mortuum lacerasset, vel alij, ad eius infamiam incumbenti, operam præstitisset. Itaque te, eruditissime Ale-
 manne, vehemēter hoc loco rogandum censeo, vt huius tui tā acerbi in Iustinianum odij, & scēderis cum Procopio aduersus eum sociati, causam edere ne graueris : Quod, cum a te vehementer contendo, tum eo animo facio, vt si iustam, si legitimam, si probabilem huius tui instituti rationem exposueris, arcum porrigam, nec contra te quicquam in hac causā, vltra mouendum esse statuam : faciam vero, inquit,
 “ quod rogas: Nam Iustiniani Impera-
 “ toris, qui libri Procopiani Anecdota non
 “ est argumentum, in sacerdotalem
 “ ordinem, in summos sacrorum An-
 “ tistites, in rem ecclesiæ publicam, in
 “ hunc fermē diem, mirati sumus effu-
 “ sam licentiam ! Nouam quidem rem,
 & planē incredibilem narras, Ale-
 manne : sed tibi soli hæc ita videri dicis,
 an & alijs ? & alijs inquit ; nam Car-
 dinalis

“ dinalis Baronius, cum huius Impera-
“ toris res in Annales referret, vehe-
“ menter etiam atque etiam hunc Pro-
“ copij librum expetiuit : quod inde
“ compertum fore putaret , Iustiniani
“ mores , qui fuerant , quod inge-
“ nium, quæ prudentia, quæ denique
“ pietas, cum non bonam de illo opi-
“ nionem mouere videretur, illa eius
“ in ecclesiasticos licentia , quam in
“ pium, probumque principem cade-
“ re minimè posse, & summus ille vir
“ affirmabat & boni omnes intelli-
“ gunt ! Enim verò , ô Alemanne,
cum factum illud tuum antea non pro-
barem, tum hanc quam reddis consilij
tui rationem, longè auersandam esse
puto. Ideo, inquis, hanc Procopij hi-
storiam, in hominum notitiam perferri
volui, ne Iustinianus Imperator, vir
bonus aliquando fuisse videretur. At erat
pius & probus Princeps: non potest,
inquis, pius & probus existimari, qui
sacerdotum flagitia suppliciorum acer-
bitate castigauit ; at fecit, potestate fre-
tus: non est potestas hæc, sed effusa li-
centia appellanda; verùm antequam, ne-

mo dixit ; imo , ante me idem iudicauit
 Baronius Cardinalis: hæc autem omnia,
 quò spectent, quid velint, quam vim
 habeant, quis non videt? Aut quis hoc
 non intelligit, illud hac Alemanni actio-
 one quæri, vt ne Reges & Principes in
 sacerdotum flagitijs coercendis, Iusti-
 niani autoritate amplius se defendere &
 tueri audeant: *Qualis enim fuerat Iu-*
stiniani vita, qui mores, quod inge-
nium, ex arcana Procopij historia nunc
apparere: proinde aut illius exemplum
amplecti desinant, aut sibi cum eo,
turpissimarum criminationum infamiam
subeundam esse non ignorent.
 Itaque me rem & Principibus Chri-
 stianis non ingrati, & bonis omnibus
 iucundam facturum spero, si præclaris-
 simi Imperatoris nomen ab horum
 vtriusque conuitijs vindicauero; Nec
 istud agens, vereor, ne quis Aleman-
 num, suam illam operam, Iurisconsultis,
 præsertim illis, qui arcana literarum
 monumenta non pertractarint, offen-
 suram esse prædixisse cauilletur. Ego
 enim, cum me ex eo numero esse pro-
 fiteor, tum hoc a Christiano homine,
 in

in Christianissimi imperatoris famam, cum communis religionis dedecore consilium initum esse, non molestè solum me, sed etiam peracerbè ferre non dissimulo: quamuis autem non illud mihi arrogem, ut me arcana literarum monumenta pertractasse dicam, tamen non tantum mihi derogo, ut me in antiquitatis studijs aliquando versatū fuisse negem: Nam si in illo genere satis profecissem, facile ego non solum huius Imperatoris famam, defensurum me esse pollicerer, verum etiam Alemannū ipsum, quāuis multas historias legerit, earum tamen vim sensumque & rationem omnium mortalium minimè tenere demonstrarem. Nunc autem quid nostra penuria, cum causæ bonitate coniuncta, aduersus Vaticanam opulentiam possit, sanctissimæ Trinitatis consilii subsidio, breuiter experiemur.

Verum quæres tu fortasse, hoc in loco, Alemanne, quid in te reprehendam? cur tibi potius quam Procopio litem intendam? an denique eos omnes, qui veterum libros in lucem nunc edant, si

quod in istis peccatum reperiatur, in ius trahendos esse censeam? equidē non existimo: sed quæ sint tamen ex res, quas in te reprehendendas esse putem, paucis exponam: primū enim Iustiniani, veluti parentis, si quæ eius pudenda in oculos tuos incurrissent, ea tibi silentij velo contegenda erant, non cum risu populo communicanda: Deinde, si vetus ista pietas te non delectat, attamen liberum cuique de accusatore & Reo iudicium reliquistes; non Procopio testimonium tam licentē in omni causa commodasses, non hærentem sæpe traxisses, non laudasses, non in fide illi concilianda, tam enixè elaborasses: non deniq; Imperatorem sub acerbissimi hostis mucrone iacentem, tuis insuper vulneribus conficere studuisses: ne dum quæ ille fama constare græcè dixit, tu versione tua, pro compertis & certis posuisses: ferunt, inquit Procopius, mulieres quasdam seruorum suorum libidinibus parere coactas; malè dici putas, ferunt: sit certum crimen; mulieres repugnantes coactæ sunt, inquis; Itaque quæ Procopij lis propria

pria fuit, tua ut sit, malè rem agendo effecisti. Huc accedit, quod Procopium præsentem non habemus; cum igitur tibi eadem de Iustiniano videntur, quæ Procopio, tu pro eo simul & pro te respondeas velim; hoc enim & Socrati olim apud Platonem in causa non dissimili placuisse video.

Sed antequam ad hæc descendam, pauca a te sciscitari volo; & primum illud, quia tu licentia fretus, Procopij Anecdota, arcanam historiam interpretaris? nec ego tuam in oculis interpretandis peritiam in dubium reuoco: video enim te græcis iuxta & latinis literis esse eruditissimum; sed cum nec Procopius ipse, nec veterum quisquam huic tam infami libello, Historiæ titulum incripserit, cur tu primus illum hoc nomine honestandum esse censuisti? aut quid habet illa conuitorum satyra, quod prudens quisquam, historiæ simile esse dicat? sed fuerit sanè historia: cur eam arcanam nominasti? etenim, Arcana imperij, arcana mysteriorum, arcanos etiam animi sensus, me legisse memini: furta vero, homicidia, scelera, occulta
multi

Pag. 1.

multi, arcana, nemo vnquam appella-
 " uit, imo, inquis, sic modo velim
 " accipias Anecdota, siue Anecdotos
 " historia, quam, scilicet, in abditis-
 " simo loco Procopius recondidit. Vti-
 nam vero, Alemanne, cum auctoritate
 non possis, saltem ratione te defendisses.
 Hæc autem quam absurda? sic modò ve-
 lim, inquis, accipias? at inquam non
 accipiam: non ego Anecdota omnia,
 historiam; nedum historiam omnem,
 quæ lucem fugiat, arcanā interpretabor:
 Non enim hoc dicendi ratio, non cōmu-
 nis loquendi vsus, non ars, non discipli-
 na, aut iubet, aut suadet, aut omninò
 patitur. At enim hanc suam historiam ad
 tempus in obscuro manere voluit: quid
 rum? nemôn ante Procopium? post eum
 nemo, ea scripsit, quæ cum periculo
 suo emanare, quæ se viuo in lucem exire
 noluit? sed quis tamen tam mente ca-
 ptus, vt scripta sua, arcana proinde
 nominanda esse existimaret? Verum
 demus hæc omnia, siue prudentiæ tuæ,
 Alemanne, siue Vaticanæ, in qua ver-
 taris auctoritati. Illud quæro, qua tu ra-
 tione tantā vim in vnius Procopij testi-
 monio

monio inesse putes, vt illud ad tanti Principis infamiã valere oportere censeas? nã si huius aduersus Iustinianũ vocem audiendam esse credimus, cur non Zozimi fidem contra Constantinum sequendam esse dicimus? sit igitur Constantinus stolidus & vecors; sit natura agrestis, & ferox; sit auarus, sit totius vitæ ratione non ferendus, sit infamis illius tributi, quod ex lupanaribus petebatur, non exactor modo, verũ etiam author: Crispum filiũ suum gladio percusserit, Faustam vxorem, fumo suffocauerit. Ista vero duo tam immania facinora, in Helenæ matris suæ sanctissimæ femine gratiam perpetrauerit: sit illa cædium illarum conscia, socia, conciliatrix. Quod si nemo hætenus tam perditus Christianus repertus fuit, qui Zozimo in causa Constantini fidem habendam esse censuit, quæ, malum, te vesania vexat, Alemanne, vt tu Procopiũ aduersus Iustinianum bacchantem, tanquam testem locupletem & integrum, auscultandum esse putes? nisi forte hunc illo meliorem christianum fuisse existimabimus: & tu quidem proco-

Pag. 11.

Procopiū non planè Ethnicū & pagānum fuisse putas; esto: sed libri ab eo editi diuersis in locis clamant; nec tamen ego vt nulla ei fides tribuatur postulo: tribuatur ei, per me, quantum fabulæ contra Regem, quantum ethnico contra christianum tribui æquum sit; quantum tu Alemanne, in causā religionis christianæ tribuendum esse censuisti, tantum ego in hac Iustiniani lite, vt ei tribuatur non recuso: si vnquam pro Christo secundum tulit testimonium, valeant aduersa eius dicta omnia contra Iustinianum. Denique, ita ei in rebus leuioribus fides non denegetur, nisi ego cum in grauissimis, vel rerum ignorantia, vel partiū studio, vel obtestandi libidine, falsa dicere aperitissimis rationibus euicero.

Pag. 12.

Nullum est igitur in principe grauius crudelitate crimen: hanc autem Procopius ille tuus, Alemanne, tantam tamque immanem in Iustiniano fuisse scribit, vt non veterum tyrannorum aliquem, non omnes omnium temporum tyrannos, non ipsam illam quinquaginta duorum annorum pestem, qua

atas

ætas illa miserimè affligebatur, tantam mortalibus stragem dedisse asserat. Quid igitur rei erat? an Constantinopolim incendit? an plebem in foro, colonos in agris, senatum in curia immisso milite, trucidauit? nihil horum; inquires: ubi est igitur illa humano generi tam perniciofa sæuities? nam, ut non horum aliquod, sed simul omnia fecisse argueretur, longè tamen ab illius accusationis sæditate abesse potuit: *Quæro* igitur, an totis triginta & nouem, quibus imperauit, annis, vllum sæuioris ingenij argumentum dederit? *Quid* ni? inquis; sed imprimis duas illas
“ Amantij & Vitaliani cædes, Vix enim Pag. 30.
“ decimus dies abierat ex quo cum po-
“ testate fuit, & Amantium, Eunuchorum
“ aulæ principem, nonnullis cum
“ alijs, interfecit, in crimen illum ea
“ tantum reducens, quod nescio quam
“ vocem petulantius in Ioannē iacta-
“ set vrbs Antistitem: Ego vero Ale-
manne, non is sum qui omnem
ingenij humani temeritatem sangui-
ne luendam esse censeam: sed nec
tu, ut opinor, is es, qui omnem
spadonis

spadonis aduersus ecclesiæ Præsulem
& Patriarcham procacitatem semper
dissimulandam esse putas. Quæ autem
qualisue ea fuerat contumelia, & Pro-
copius se nescire confitetur, & ego me
scire non profiteor: sed tamen, quæ per
Domini iugulum reditura fuit, leuem
non fuisse credere par est. Itaque si
huic Iustiniani facto, zeli, præferendi
forsan eius, & minus considerati, sed
tamen in suo genere non improbandi
velum prætexerem, quis tam improbus
ut diriperet? Impiè enim fecit: esto: sed
ecclesiæ studio, & opinione quadam
pietatis: contumeliam Episcopi vltus
est: Eminuero ut suam; quid? an san-
guine? non oportuit: sed tamen inde
factum est, ne quis postea, Sacerdotum
innocentiam, iniuriæ opportunam esse
duceret. Verum alia planè res erat:
alius rei gestæ ordo: alia negotij con-
fecti ratio. Quæcunque demum erat
Amantij causa, non ille a Iustiniano, sed
a Iustino Imperatore occisus est: autores
si requiris, laudo tibi Zonaram, laudo
Euagrum, laudo denique Iornandem,
qui non solum rem ipsam narrant, ve-
rum

rum etiam rei gestæ modum, causam, rationem, ita certis argumentis referunt, ut nullus huic commento Procopiano locus, nulla tibi defensionis facultas relinquatur. Verumtamen nolo ego testimonijs vincere, nisi etiam Ioannem, in cuius vindictam, tam diræ cædes commissa dicitur, illo tempore urbis Antistitem non fuisse demonstrauero. Erat quidam nomine Ioannes, cognomento Cappadox, qui sub fine Imperij Anastasij sedem illam conscendit: is eam biennium non ultra tenuit, ut testatur Zonaras: unde eum primo statim Iustini, qui Anastasio successit anno, vel saltem secundo in fata concessisse liquet. Ioanni vero defuncto successit Epiphanius, qui sacerdotio illo a secundo Iustini ad decimum usque Iustiniani annum functus esse dicitur, ei deinde Anthimus, Anthimo Mennas Mennæ Entychius, & Entychio demum Ioannes alter, cognomento Scholasticus, altero ante Iustinianum defunctum anno, successerunt. Vbi est igitur Ioannes ille urbis Constantinop. Antistes, quem decimo imperij Iustiniani die,

cædi

Pag. 3.

Deinde
Pag. 3.

cædi Amantianæ causam dedisse vociferatur Procopius ? Nam si Cappadocem vult, septem ille vel octo annos ante mortuus est, quam Iustinianus imperare cæpit : si Scholasticum, octo ille & tringinta annos, post cædis admittæ diem, vrbis Antistes factus est ; Imo, inquis, Ioannē ego cognomento Cappadocē Scholasticū intelligo : præclare ô Alemanne : sed tamen Iurisconsulti, homines scilicet in arcanis historiarum pertractandis minimè curiosi, hanc tam egregiam Varicani hominis peritiā rident : Dum tæ sic Episcopos tempore diuersissimos nominibus coniungis, & qui bini erant, vnum fuisse arbitraris. At inquis, si Ioannes illo tempore Episcopus non fuisset, nunquam eum Iustinianus in suis Constitutionibus œcumenicum salutasset ; Quinimò, ô Alemanne, nec salutabat vnquam : siue enim legem septimam de summa Trinitate, siue trigessimam quartam de Episcopali Audientia, in Codice intelligis, non illæ, ad Ioannem pertinent, sed ad Epiphanium, quem Ioanni primo ferè Iustini senioris anno, successisse,

fuisse, & ad decimum vsque Iustiniani
annum perdurasse diximus: Denique
ne litem iurgio solvere videamur, Sy-
nodi olim sub ipso Iustino Constanti-
nopoli celebratæ iudicio stetur: in ea
Patres, vt Patriarcham suum, quid,
de Manichæis faceret, musantem con-
“firmarent, sic eum alloquuntur: multi
“anni Patriarchæ: Iustinus viuit, Or-
“thodoxus regnat, ex nunc non times
“Amantium, nec Manichæum; Iusti-
“nus regnat, quid times Amantium?
“mortuus est Amantius, rebellis Tri-
nitati: Itaque quæ duæ res contro-
uersiæ huius caput erant, eæ ambæ
hac vna Synodi illius voce, fiunt mani-
festæ: Amantium enim, non sub Iusti-
niano, sed sub Iustino, non ob iurgium
sed ob hæresin cæsum fuisse liquet. Ec-
quid vides Alemanne, quam turpiter
hic tuus Procopius in ipso suæ contra
Iustinianum actionis limine procumbit?
Sed grauius vt opinior, cum vrget, a
cæde Vitaliani, nefas. Illicò, inquit,
“occiso Amantio, vocatum mittit Vita-
“lianū Tyrannum: paulò deinde post
“dato suspicioni atque offensioni loco,
quòd

Pag. 441.
& 448,
tom. 3.
Cocil.

Pag. 301

contra fidem datam, cum ac necessarios in aula impiè contrucidauit.

Bona verba quæso, Alemanne, ea enim fuit Vitaliani vita, ij mores, tam inexpleta denique sanguinis haurienditis, vt si cum a Iustiniano non vna morte, sed per tormenta sublatum fuisse confiterer, non multũ ego mihi de causa perisse existimarẽ: Hic enim erat Vitalianus ille, qui Anastasio imperante, ciuili fuscitato incendio, multas & horrendas cædes in Romano imperio perpetrauerat, qui gentes barbaras suis sedibus excitas, ad agrum Constantinop. vastandum induxerat, qui ipsam urbem terra marique obsidione cinxerat: ablesamque vi cepisset, nisi eà Proclum suũ, hoc est geminũ Archimedem, illo tempore ciuẽ intra muros habuisset: Is enim cum specula quædam ærea, ingentis magnitudinis mare versus è mœnibus suspendisset, radios solares: iisdem exceptos, in classem Vitaliani tam multiplices immisisse dicitur, vt non aliter quam fulmine correpta subito omnis deflagaret. Itaque, Alemanne, si cum a Iustiniano, qui post Anastasium secundus

cundus imperium obtinuit, cæsum
fuisse confiterer, quis tam vecors ut
cædem illam increparet? Siue enim
Deum spectamus, nulla illi gravior vi-
ctima, quam tam nefarij hominis caput
a nouo Imperatore immolari potuit;
siue homines, cui tu quæso ciuium
oculos indoluiffe putas, quum eius san-
guine forû perfusum esse cerneret, cuius
scelere suæ vrbs & mœnia & maria ciui-
li cruore nuper inundasse meminisset?

Verû te nō latet, Alemanne, triplicem
esse de cæde Vitaliani famam. Euagrius
eum, non a Iustiniano, sed ab ipso
Iustino, spe præmiorum ad se perlectum
in veterum delictorum vindictam sub-
latum memorat; Zonaras a populo Con-
stantinop. per tumultum occisum re-
fert; alij eum a Iustino, summo in fauore
habitum, amplissimisque ab eo ho-
noribus & diuitijs cumulatum fuisse
meminerunt; hominem vero deinde
fortuna sua stolidè vtemem, ipsi Impera-
tori imperare voluisse, & a Iustino, Iu-
stiniano in consilium adhibito, oppres-
sum, mox in ipso palatio a satellitibus
contrucidatum affirmant: horum igi-
tur

tur trium, si ex duobus primis alter-
utrum verum esse volumus, cædes
Vitaliani ad Iustinianum nihil pertinet:
sin tertium, hoc tantum; nam vel iure
cæsum esse oportet, & laudem meretur
Iustinianus: vel iniuria, & tum man-
dantis scelus, non ministri culpa fuit.
Sed nondum sistit se Iustiniani crudeli-

Pag. 30.

“tas; Non enim illi satis, inquit, Ro-
“manum imperiū euertisse: ad subiu-
“gandam Africam & Italiam vires cō-
“uertit, vt cum adiectis prouincijs illas
“etiam gentes vnū in exitium deturba-
“ret. Quid? tantamne inesse in ho-
mine amentiam, vt rem nullis vnquam
laudibus satis pro merito celebrandam,
clarissimo imperatori crimini vertere
non erubesceret? Italiam Iustinianus,
Gothorum, Africam Vandilorum ty-
rannide ereptas, captis eorum Vitige,
& Gilimere Regibus, & in triumphum
ductis, Romano imperio, sua virtute
& fœlicitas restituit: quod quoniam
sine mutuis hinc inde illatis acceptisque
cladibus præstari non potuit, ideo præ-
clarissimum Imperatorem, & ad Ro-
mani Imperij restaurationem natum,
crude-

crudelitatis & sanguinis bonus hic non
fler historicus accusat : nec semel dixisse
sat est ; ter , quater , diuersis libelli sui
partibus , istum repetit : nusquam enim
certo orationis cursu fertur , sed ut solent
canes rabie correpti , eodē semper redit ,
& in malè dicēdi gyrū voluitur , plane ut
eum conscientiae stimulis , & vesaniae suae
furijs inter scribendū vehementissimè
agitatum fuisse sentias . Ego igitur hanc
belluā rationibus constringere ? ego ar-
gumentorum laqueis vincire ? ego sine
ratione aut modo furentem , verbis re-
primere & coercere studeam ? non fa-
ciam ô Bone : Tu modò hinc discere , quo
odio , qua inuidia , quamquē inpotente
animi libidine & mentis furore percit-
us ad has res scribendas processit Pro-
copius , inde quid de Alemanni huius
cōsilio statuendū sit , facilius assequeris .

Neque verò quæ sequitur , melioris
exempli res est : longa enim oratione
in Iustinianum inuehitur , quod suo
tempore Venetorū fouisset factionem .
Erat nimirum illa ætate populus Roma-
nus in duas diuisa factiones , harum al-
tera Veneta , altera Prasina dicebatur .

Pag. 30.

Istud

Istud vero malum Constantinopoli ortum , adeo per vniuersum Imperium peruaferat , vt nulla iam regio , nulla ciuitas , vrbs , vicus , domus ferè nulla relinqueretur , quæ ab illa contagione immunis ageret. Hij non solum alteri in alteros , verum etiam in plebem , in urbē ipsam , in sacratissima Dei Tempia , nullo lucis aut tenebrarum discrimine , non rapinis modo , sed etiam stupris , incendijs , cædibus , fœdum in modum grassabantur : sæpe verò armis , animisque iunctis , ipsi Imperatori & Romano Imperio formidabiles imminebant : Itaque prudentissimus Imperator sagacissimo consilio vsus , factiones , ne rursus coire possint , inter se commisisse dicitur ipse Venetos , eius vero vxor Theodora Prsianos muneribus & verbis ad gratiam comparatis studiosè coluit : ita alteros pro alteros , incolumi imperio , breui tempore absumpsit. Et erat quidem ista , vt est in prouerbio , Cadinæa victoria erat planè : sed non minus Iustiniano tunc , quam olim Cadmo necessaria , & reip. corpori salutaris ; nam si istud crudelitatis exemplum esse
vis

vis, quanto crudeliores summi vestri Pontifices, Alemanne, quos Guelphis olim aduersus Gibelinos, pari quidem studio, sed consilio non æque honesto fauisse legimus?

“ At enim illo Iustiniani facto, vni-
“ uersum suis sedibus est conuulsum
“ Romanum imperium, omnia pas-
“ sim concussa, locoque dimota, iu-
“ ra, leges, ac totius reip. status sus-
“ que deque tracta sunt. At inquam
meminisse te oportet, Alemanne, Pro-
copium tuum fuisse Rhetorem: id est,
hominem, ipso genere, vt apud Pla-
tonem habetur, lingua immodicum,
pudore vacuum, rerum scientia destitu-
tum, & a Socrate omni loco, omni
tempore derisum; nam si rem spectes,
si reliquam historię Procopianę telam,
quam sobrius adhuc texuisse videtur,
mente repetas, quid tam futile? quid
tam stolidum? quid tam a veritate,
quam ista eius oratio, alienum? Dixi
modo Italiam & Africam, duas poten-
tissimas prouincias & quę de terrarum
orbis imperio dudum inter se decerta-
uerant, illo tempore barbarorum ma-
nibus

nibus ereptas, & Romano imperio fuisse restitutas. Quid Persas nunc referam, illa ætate a Romano milite debilitatos? Quid Erulos, Hunnos, Antaras, Gepidas, Alanos, Zanos, Abyssenos, Blemys, gentes alias innumeras, Iustiniani auspicijs, vel edomitas, vel sponte sua in eius fidē concedentes, memorem? Quid hæreticos Romano solo pulsos? Quid templa? portus? pauperum hospitia? quid ædificia publica? quid ciuitates & vrbes, eo numero, ea magnificentia, & pulchritudine constructas? quid vias locis oportunis stratas? quid pontes rapidissimis vbique fluminibus iniectos? quid leges latas? quid iudicia constituta? quid infinita Romani imperij decora, & illorum temporum ornamenta dicam? hæc cinē tam præclara, tam diuina munera, Imperij suis sedibus conuulsi? hæc reip. concussæ, suoque loco dimotæ, & susque deque tractæ, argumenta tibi videntur? aut te nondum Alemanne, præclaræ huius prouinciæ susceptæ panitet? sed erat, tamen, inquis, crudelis & sanguinarius Iustinianus. Quid igitur

igitur si ea clementiæ & mansuetudinis
eius exempla nunc profero, quibus
maiora, magisque expressa, in nullo
vnquam Principe reperta proferri pos-
sint? nihil ego de ijs, quos modo dixi,
Vitige & Gilimere Regibus, hic dicam;
quibus, si eo fuisset ingenio Iustinia-
nus, quo fuit olim C. Marius cum
Iugurtham cepisset, gulam laqueo
confregisset: verum viuere passus est,
atque ita viuere, vt eos fortunæ pristi-
næ cum priuata commutatæ non mul-
tum pœniteret. Erat verò in illa aula
vir quidam nobilis Ioannes cogno-
mento Cappadox, non is, quem mo-
do vrbs Antistitem fuisse dixi, sed
Prætoriorum per Orientem Præfectus;
& Patriciorum, dignitate, opibus
gratia, potentissimus. Hunc igitur
Iustinianus. consilij aduersus salutem
suam initi bis damnatum, non occidit,
sed primum monasterio, deinde car-
ceri mancipauit. Possem & de Arta-
bane dicere, viro militia claro, &
apud milites gratioso: Veruntamen &
illum Maiestatis conuictum, gladio
ferire noluit; sed carcere primum in-
clusum

clusum, paulò post non solum libera-
uit, verum etiam fortunæ pristinae
restituit, eiusque deinceps, in rebus
dubijs, opera uti non dubitavit. Quid
ego de Martino, viro acri, & Orientis
Præfesto loquar? quem Iustinianus
atrocissimi criminis in Gubazem Lazo-
rum Regem commissi conscium, ante-
actæ vitæ verecundia, cingulo quam
vita priuare maluit. Belisarium du-
cem non occidit: nec erat fortasse cur
occideret. Qualem, Deus bone, vi-
rum? quo consilio? quanta animi for-
titudine? & quanquam scio non sole-
re eo nomine laudari milites, non ve-
rebor tamen dicere, quanta vitæ conti-
nentia præditum? nullam, præter
Antoninam suam, mulierem nosse,
ex captiuis nullam vnquam in con-
spectum suum venire passus esse me-
moratur. Itaque non ego Iustinianum,
ut clementem laudo, quod innocen-
tem non occiderit, sed sanguinarium
fuisse nego. Bis eum imperij affectati
accusatum, bis inius vocatum ferunt,
nec tamen morti traditum. Non enim
Iustiniano placuit noua ista sapientia,
qua

qua claros, & in rep. potentes viros, vel in capitis discrimen nunquam vocandos, vel si vocentur, semper damnandos esse putant: Eminuerò neminem, se Principe, iudicio non obnoxium, neminem insontem in iudicio repertum, alieni timoris poenam sustinere voluit. Quid? quod omnia istiusmodi pericula, (qua erat sui fiducia) tanquam infra se posita & animo suo minora semper contemnebat. Itaque cum septimo imperij sui anno Hypatium & Pompeium atrocissimæ seditionis principes, & tyrannidis inuasæ reos oppressisset, eorum liberos, non solum pro more a maioribus accepto, non occidit, verum etiam paternis statim hæreditatibus donauit. Quamquam quæ de Belissario modò dixi, ea ex quorundam medijs temporis historicorum sententia dixi: mihi enim ex antiquissimis autoribus rem consideranti satis liquet, eum perpetuo honorum cursu, & eodem gloriæ tenore, ad extremum vitæ spatium peruenisse: Refert enim Agathias Myrrinæus, qui illis ipsis temporibus scripsit, ultimo

ferè Iustiniani anno , Hunnos , Istro
transmisso, ad centesimum ab vrbe la-
pidem consedisse : inde excursionem fa-
cta, ipsis mœnibus & portis pauorem
intulisse: Itaque aduersus eos, quamuis
exacta iam ætate, & annis confectus,
mittitur Belissarius. Qui commisso ad
Melantidem prælio, memorabilem in-
de victoriam ex barbaris reportauit:
Neque vero vlla vnquam lux Belissario
affulsit gloriosior : alijs enim prælijs
aucti, illo vno Romani imperij a se con-
seruati decus tulit ; itaque ad urbem
reuersus, effusa omni multitudine, tan-
tò populi studio acceptus est, quanto
nemo vnquam: ac ne ipse quidem,
tum cum reges olim captiuos & vin-
ctos traheret. Et verò idem, quem dixi
Agathias, cum æmulorum inuidia &
obtrectatione, handquaquam pro me-
rito, dignam ab Imperatore gratiam
retulisse narrat: verum de crimine, de
iudicio, de bonis, vel in vita vel post
mortem confiscatis, fabulæ.

Sed redeo ad Procopium, cuius
ego primos impetus non solum irritos,
verum etiam impios esse demonstraui.
Itaque

Itaque non erat crudelis Iustinianus:
at erat fortasse omnium ante se Impe-
ratorum stolidissimus. Erat, inquit, Pag. 36.
" mirè stolidus & lento quam simili-
" mus asino, capistro facile trahendus.
ô prudentē Procopiū, ô sapientem Ale-
mannū, quibus magnus ille & celebra-
tissimi nominis Imperator, tam stoli-
dus, & Asino, hoc est, inter pecudes
maximè pecudi similis fuisse existima-
tur. multa dudum Alemanne, comme-
moravi, ab illo viro summo studio
elaborata, quæ Romani imperij suis
sedibus non conuulsi argumenta esse
dixi: possem hoc in loco quærere, nūm
illa eadem tibi hominis sua mente
emoti, & stolidi signa esse videantur.
Nam si Iustinianus a mortuis reuocatus,
non iuris ciuilis corpus a se composi-
tum, & in quo humani ingenij captum
excessisse videtur, sed Tempia, basilicas,
vias publicas, portus, incœnia, aquarū du-
ctus, & alia ædificia a se extructa, magni-
tudine immensa, arte stupenda, pulchri-
tudine miranda, numero infinita tibi
ostenderet, & a te quæreret nūquid illa
opera hominis stolidi & asini capistro

trahendi similis esse viderentur, quid diceres? an eum sententia tua a stultitiæ opinione non liberares? aude dicere.

Sed tamen ista fortunæ & felicitatis potius quam animi & ingenij eius fuisse contendes; & meritò quidem fortasse contenderes, nisi ipse Procopius, in illis, quos de ædificijs Iustiniani scripsit libris aliter se rem habere docuisset. Etenim in illorum primo ita scripsit.

“ Regias Iustinianus alibi instauravit,
“ quarum magnificentiam, cum arti-
“ ficij subtilitate, & magnitudinem
“ cum decore coniunctam, ego satis
“ eloqui non possum, dixisse sufficiat,
“ Regia esse opera, a Iustiniano per-
“ fecta, præsentem & artificium diri-
“ gente, nihil non perlustrante & pe-
“ cunijs non parcente. Itaque vides
Alemanne, in illo viro rerum affluen-
tiam cum animi virtute fuisse coniun-
ctam, eumque ad illa tam præclara
opera, non solum pecuniam, verum
etiam operam, artem, mentem adhi-
buisse. M. Cicero, in eo libro quem
de senectute conscripsit, M. Catonem
de

de Cyro Medorum Rege, ex Xenophonte sic narrantem facit. Cyrus Minor Persarum Rex, cum Lysander Lacedæmonius ad eum venisset Sardis, & cæteris in rebus comis erga Lysandrum fuit, & ei quendam conscriptum agrum, diligenter consitum ostendit: cum autem admiraretur Lysander & proceritatem arborum, & directos in quincuncem ordines, & suauitatem, quæ afflaretur è floribus, tum dixit, mirari se, non modo diligentiam, verum etiam solertiam eius, quisquis fuit, a quo essent illa dimensa & descripta, & ei Cyrus respondit, atqui ego sum omnia ista dimensus, meæ sunt ordines, mea descriptio, multæ etiam istarum arborum mea manu sunt satæ. Quorsum, inquires, ista de Cyro? eò Alemanne, vt intelligas, Reges & Principes in huiusmodi operibus solertiæ laudē interdū non aspernari. Itaque si Cyrus, Rex præstans ingenio atque imperij gloria, laudes suas in agriculturæ studio, tam libenter non solum audiebat, verum etiam prædicabat,

cabat, quanto magis Iustinianus de se suoque ingenio, in rebus ad testonicam, (in qua humani ingenij vis & sagacitas maximè spectari solet,) pertinentibus gloriari posset? nisi forte cui maius & præstantius videtur, horum quam Templorum spatia metiri, arborum quam ædificiorum ordines dirigere, agrum sepibus, quam urbem mœnibus & vallo claudere. Verùm hæc, qualiacunque sunt, ad Architectum, potius, quam ad Imperatorem pertinent: certè: sed tamen Cyrus ille, cum ea, quæ modò, de se fateretur, non verebatur ne Lyfandro, summæ virtutis & prudentiæ viro, hortulanus quam Rex melior videretur; Ista enim profecto eiusmodi sunt, ut si absint, nemo ea in Principe requirat, si adsint, reliquas virtutes utiliores sæpè, semper ornatiores reddant.

Quid verò eius in rebus apto & ingenioso emblemate significandis solertiam loquar? Imperatoribus & regibus iam inde ab antiquis temporibus solenne fuit, & nunc est, quoties vel marmorei stant, vel in tabulis pinguntur,

tur, in manu læua gestamen, globum, cum cruce desuper infixā, ferre: ista verò quasi tessera significant, cruci Christi orbem terrarum esse subditum, se vero ob fidem in ea, mundi dominos esse factos: huius igitur inuenti quem tu autorem fuisse putas? si nescis Alemanne, Iustinianus fuit: vt refert author sæpius a te laudatus Suidas. Cum igitur inuenta eius talia essent, vt omnes deinceps Imperatores & Reges eorum sensum & ingenium sibi sequendum esse duxerint, cum tu Alemanne, Asino similem esse dicere non erubescis?

Sed nimis ego aduersus Procopium
“ difficilis & durus. Non enim inquis, Pag. 36.
“ ille Iustinianum constante iam, sed
“ confecta demum ætate Asino simili-
“ lem esse dixit. Verum vide quæso
Alemanne, vide inquā & considera, ista
tua Procopij siue defensio siue excusa-
tio qualis sit; primū enim falsa, dein-
de & improba est & stulta: Iustinianus
triginta & nouem imperabat annos.
Anecdota verò illa quoto imperij
anno conscripta? tricesimo secu-
do;

do; ut in ipso Anecdotorum volumine continetur: iam vides, non de confecta ætate sensisse, cum septem annis ea scripta sunt, antequam Imperator mortuus esset, & quo tempore in maximis & grauissimis imperij rebus summa cum laude versaretur. Sed fuerit vera: quid improbius? quid stultius cogitari potuit, quam virum sola senectute debilitatum & inutiliorem redditum Asino similem fuisse dicere? Ideò enim Principibus? ideò parentibus? propinquis? amicis? ideò bonis omnibus longam vitam, & multos annos precamur, ut cum eò perueniant, asinos appellemus? Ipse Iustinianus quid? ideò gerontocomia, hoc est, senibus fouendis hospitia, tanta cura, tanto suo sumptu comparabat, ut essent, ubi asinos in senectute pascere non possumus, Alemanne, omnes esse, quales Hieronymum Syracusarum Tyrannum, aut Deiotarum Mauritanie olim Regem, aut denique Agesilaum Spartanum fuisse legimus; qui octuagesimum ætatis annum prætergressi omnia vitæ munera exquebantur ut iuuenes:

iuuenes: itaque paucos Reges accepimus ad profundam senectutem, sine graui regnorum suorum incommodo peruenisse. Etenim cum ætate, gratia, fama, res, animi vis, & memoria, sine quibus regendi autoritas, non retinetur, senescere & deflorere solent. Nihil ego hic de Dauide & Salomone Regibus, qui viridi, constante, prouecta ætate res cum incredibili virtute sapientia, fœlicitate gesserunt. Veruntamen senibus iam factis, erat in altero quod requireres, in altero etiam quod reprehenderes. Ad recentiora venio: Ludouicus Gallorum Rex & Imperator, Caroli magni filius, cognomento Pius, multos annos, non solum vt cognomento eius dignum erat, verum etiam fortiter imperij res administrabat: attamen quum vigor ille animi, cum corporis viribus consenuisset, primum filijs suis, deinde & Curie Romanæ, in prædam cecidit, ad quam Pontificis Romani creandi ius, quod a patre acceperat, cum incomparabili totius orbis Christiani damno transtulit. Quid ego de Edoardo nostro

nostro, eius nominis Tertio loquar?
quas res ille terra marique? quo con-
silio? quam perpetuo gloriæ cursu
quanto humani generis favore, &
plausu gessit? quantis ille cladibus
Galliam, quamquam viris & opibus
tum maximè abūdantem, afflixit? Duos
ille eodē tempore, alterum Gallorum,
alterum Scotorum Reges captiuos ha-
buit. Imperium vero Romanum, con-
sistentibus Germanicæ studijs ad se
delatum, vel gloriæ satietate respuit,
vel animi moderatione recusauit. Sed
tamen cum iam ad vltimam senectutis
metam appropinquaret, plus apud
eum vnius mulierculæ blanditiæ va-
luerunt, quam aut fama eius pristina,
aut præsens regni fortuna postulabat.
Et tamen nullus horum ad eam, quam
profundam dixi, senectutem peruenit:
Iustinianus verò ad vltimam ferè hu-
manæ vitæ metam penetrauit: sunt
enim qui illi nonaginta & amplius
annos tribuunt: & tamen domi forisque
ita se & imperij res consilio & autori-
tate tuebatur, vt præter ipsum nemo
eum senem factum esse senserit. Finge
tamen

tamen cum tot annorum curis & vigilijs, tanquam ex longo itinere fatigatum, vel in imperij negotijs tardius incedere, vel in alijs vitæ officijs claudicare cepisse; quisquamne, præter Procopium, & eius sectarium, Alemannum, tam aduersus naturam ingratus, & improbus, vt non eum ad pueros potius quam ad Asinos rediisse diceret? aut senectutem eius per se onerosam, tam graui insuper conuitio premen- dam fuisse existimaret? At enim erat stature cuidam Domitiani similis: odiosa comparatio: sed tamen multos, Alemanne, inter se similes natura finxit, quos disciplina ad studia planè diuersa efformauit. Demus igitur eum illi scelerum portento totius corporis habitu fuisse similem; quid hoc ad rem? quid ad animi sensum? quid ad ingenium? quid ad Iustinianum pertinet? nam si veram Iustiniani imaginem videre vis, non tu corporis illius speciem (quæ tamen plena decoris & Regiæ maiestatis, fuisse dicitur) sed iuris ciuilis corpus inspicce: ibi omnes vneres & amores, ibi formam imperio dignam, ibi verum Iu-
sti-

stinianum & incredibilem animi eius
pulchritudinem aspicias : Itaque stultus
magis an improbus fuit Procopius pla-
nè nescio : eo vno tamen non impru-
dens, quod hæc tam stolidæ commenta
sua, quam diu vixerat, inedita manere
voluit. Nam si viuus edidisset, mihi
crede, Alemanne, quantacunque erat
impudentia, nunquam ille, non dico
iram & odium, sed ne ora quidem &
oculos hominum sustinuisset : & tamen
quæ hætenusa me refutata sunt conui-
tia, si cum ijs quæ sequuntur conferan-
tur, nihil sunt : Dicacem, subdolum,
“ dissimulatum, ira occultum, mentis
“ regendæ artificem, non ex animi do-
“ lore, sed ex re lachrymare solitū, quo-
“ libet mancipio mendaciorem : incon-
“ stantem amicis, inimicis inexorabilē,
“ auri & sanguinis sitientissimum, con-
“ tentionum rerumque nouarum studi-
“ osissimum, ad scelera facilem, ad op-
“ tima nullis suasionibus tractabilem,
“ in comminiscendis perpetrandisque
“ facinoribus acerrimum, honesti verò
“ vel nomen ei insuaue fuisse narrat.
“ Hijs, inquit, atque alijs plurimis labo-
rauit

“ raut vitijs, vltra modum prauitatis
“ humana quam a singulis Hominibus
“ acceptam in illius coniecisse animum
“ natura visa est: Rectè Pindarus,
verba inuidis cibum potumque esse
dixit: nihil est enim inuidia, dum cohi-
betur & silet, macilentius aut languidi-
us, luxuriat eadem & pinguescit, cum
verbis se commouere & licentius efferre
cæperit: Istud vero vitium cum in om-
ni hominum genere, illiberale sit &
turpe, tum in historiarum scriptore
longè turpissimum est, & maxime auer-
sandum; Itaque Iustus Lipsius Paulum
Iouium, tantum non, ex historicorum
albo deleri iussit, quod Laurentium
Medicen, in sua historia, tanquam apud
iudices, patricidij reum egerat: nos-
ter verò iste, Iustinianum, non vnus cri-
minis, sed omnium, quæ vel lingua hu-
mana enumerari, vel mente cogitari
possint, scelerum & turpitudinum, non
apud iudices accusat, sed tanquam ipse
iudex esset damnat: Quid igitur, tibi
Alemanne, in mentem venit vt tu scur-
ram istum & rabulam, conuitijs & ma-
ledictis, tanquam genio suo indulgen-
tem,

tem, omnibus ingenij tui viribus, non tuendum modò, verum etiam ornandum esse existimares? Quanquam ex istis multa sunt, quæ vel in laude posita, Iustinianum magnum virum, & ad imperium natum fuisse ostendant. Erat, inquit, ira occultus, & mentis tegendæ artifex: & verò, inquam, ista eiusmodi in Principe sunt, vt qui aliter institutus ad remp. tractandam accedit, is & se & remp. breui perditurus esse videatur. Etenim candorem & apertum animi sinum, in amicitijs, in contractibus, in reliquis vitæ communis officijs, versari volo: in publicis verò consilijs, silentium, & occultum animi sensum, adhiberi par est: omnes enim Principis animum, sensusque & cogitationes, non solum ex verbis, verum etiam ex vultu & oculis speculantur: itaque cum in hijs tot tantisque quasi insidijs versetur, utrùm tu cum nudo pectore incedere, an silentio & dolo tanquam thorace tectum & munitum esse vis? non enim si dolum audieris, tu cum statim malum esse existimaueris; est enim & bonus: quoties nempe ad salutem reip. salua fi-
de

de, adhibetur. Improbo & potenti ciui irascitur Princeps? non iram, cum suo & reip. periculo statim effundet; sed in tempus vindictæ oportunum cōtinebit; nam si noxias interdum feras & volucres, vel cantibus, vel personis, vel alijs fraudibus, in retia & casses trahimus, quanto magis hoc aduersus perniciosum ciuem, ad exitium reip. tendentem, faciemus? Politicorum, inquires, hæc est sententia; metuebam herclè ne Theologorum diceres: quotus enim quisque eorum est, qui hanc mentis & consilij celandi artem in principe damnamandam, audaciùs dicam, qui non laudandam esse censuit? Verùm erat adlachrymandum facilis: Verus dictum est, humanù esse humanis casibus ingemiscere. Alexander Dario a se victo, Æmilius Perseo Macedonum Regi a se capto: Scipio Carthagini a se deletæ; Cæsar denique Pompeij capiti a se oppresso, illachrymasse dicitur: Itaque si Iustinianus, tot Regibus a se captis, tot ciuitatibus in seruitutem redactis, tot gentibus diuerso Marte superatis, aliquando illachrymauit, quis tam ab omni

ni

ni humanitate alienus, ut illas lachrymas vituperaret? sed esto: lachrymæ mulierum propriæ sunt: in viris suspicionem non carent: Quid ergo Alemanne, de Clemente octauo, Pontifice quondam Romano, lachrymabundo illo sene, fiet? multa quidem erant in illo viro Pontifice non indigna, sed tamen inter aliam Romanæ aulae suppellectilem, lachrymas ad voluntatem fluentes habuisse dicitur. Illud vnum mirarilibet, qua tandem Helicone potus Iustinianus, qui modò Asino capistro trahendosimilis esse dicebatur, sic nunc repente versutus, dicax, subdolus, in rebus gerendis acer & impiger, mentis occultandæ, simulandique & dissimulandi artifex, hoc est, ingeniosus planè, & ferè alter Vlysses prodijt. Parum nè tibi, Alemanne, videtur hic tuus historicus, non delectu aliquo vel iudicio, sed cæco quodam furore, & animi impetu, in clarissimi Imperatoris nomen & famam irruisse?

At enim erat Iustinianus quolibet mancipio mendacior, & fidem cuiunque datam violare solitus. Imò cum
foede-

fœderum & pactorum, iurisque & fidei obseruatissimum fuisse contendo : nam si aliter res esset, nunquam tot Reges & Principes bello fracti, nunquam tot gentes & populi sua sponte, & sola nominis eius fama & claritudine exciti, se fortunasque suas, eius fidei & tutelæ commisissent; quorum neminem suæ in eum fiduciæ vnquam poenituisse legimus.

Verum erat amicis inconstans, inimicis inexorabilis : Nihil ego hoc loco, de eius clementia dicam : iam dudum enim eum in offensionibus remittendis, omnium mortalium facilimum fuisse demonstraui. In amicitia verò colenda ea fuit constantia, vt si quem semel amare cepisset, nunquam ille se ab eius amore sine graui eius flagitio dimoueri pateretur. Taceo hoc loco Belisarium : de Narsete loquar : qui pietatis, religionis, munificentiae, misericordiae, bellicae denique laudis, & virtutum omnium vnicum illo tempore in terris exemplar apud Autores fuisse dicitur : Hunc igitur cum pari virtute esse cerneret, pari cum Belisario

fario in honore habuit. Quoniam verò ille, nunquam ab officio, transuersum quod dicitur, vnguem declinauit, ideò nec leuissimam vnquam Iustinianis amoris mutationem sensit. Quid Salomonem ducem, Belissarij in Africa successorem, commemorabo? quem ita viuum dilexit, vt etiam defuncti memoriam, toto animo veneratus fuisse perhibeatur. Quid Mundum? quinon pugnando sed vincendo, & parta demù ad Salonas de Gothis victoria, occubuit: cuius virtutē & fidem tanti fecit Imperator, vt eius mortem acerbissimè defleret. Quid Rufinum? Hermogenem? Marcellum? quid Proclum Quæstorem? quid Iustinum? quid Tribonianum? quid alios innumerabiles recensebo? quorum nemo vnquam, alium amicitia Iustiniani, quam vitæ suæ finem expertus est. Quares fortasse, quem harum rerum autorem habeam? ipsum scilicet Procopium: qui hæc & huius generis infinita exempla, tum cum nondum furere cœpisset, literis commendauit.

¶ Verum sceleratissimos quosque ad dignitates

“ dignitates & magistratus semper
“ euexit, vt probum quemque esse sen-
“ ferat, ita, vt tibi minimè idoneum
a se ablegabat: ô miseram & infoeli-
cem, si quidem ista vera sunt, illo
tempore remp. Romanorum. Scitum
enim est illud Marij Maximi antiqui
scriptoris dictum, a Lampridio rela-
tum: melio rem tutio remque esse
remp. in qua Princeps malus est, quam
ea, in qua sunt amici Principis mali:
si quidem vnus malus potest a multis
bonis corrigi; multi autem mali non
possunt ab vno, quamuis bono, ad
emendationis vitæ rationem reuocari.
Sed esto, Iustinianus vt quemque pel-
simum esse vidit, ita illi potissimùm res
gerendas commendabat: Quid igi-
tur tibi Alemanne, de Belissario? quid
de Narsete? quid de cæteris eius, quos
modò commemorauimus amicis & admi-
nistis? Quid de Pelagio tum diacono,
postea Pontifice Romano? Quid de
Epiphanio, & Menna Patriarchis, sta-
tuendum putas? an non omnes famæ
integræ, & spectatissimæ virtutis viri?
an non omnes inter amicos a Iustinia-
no

no habiti, & ab eo summis & præcipuis honoribus affecti? an non denique totius & reip. & Ecclesiæ rationes, illorum curæ, fidei, religioni ab illo commendatæ? Sed nolo ego tuam de alienis virtutibus sententiam exquirere. de Procopio tuo quid tandem sentias, scire cupio: quantis ille dignitatibus a Iustiniano cumulatus? ex Rhetore Altesor Belisario datus: belis demum confectis, in Senatorum numerum cooptatus: inde inter Illustres recensitus: postremò ad vrbis Præfecturam, hoc est, ad honoris in Romana repub. apicem prouectus. Elige igitur vtrum vis, Alemanne: vel Procopium istum, improbum & nefarium, & sceleribus inquinatissimum fuisse concede, vel Iustinianum, alios quam scelestos & impios, ad magistratus vocasse confitere. Scitè vt omnia, de atheo quodam festiuissimus Poeta Martialis: Nullos esse Deos inane cœ-
 „ lū, affirmat Silius, probatque, quod
 „ se factum, dū negat hæc, videt bea-
 „ tum. Pari quidem ingenio Procopius:
 Iustinianus, inquit, vt quemque ex
 amicis

amicis & administris bonum probumq;
esse senserat, ita statim eum a se depel-
lere solebat. quo argumento? ni esset,
inquit, nunquam ille me hominem
Gentilem, maledicum, inuidum, in-
gratum, hoc est, omnia, sed maximè
mendacem, a primo ferè, ad vltimum
imperij sui annum, tanto amore simul
& honore fuisset prosequutus. Sed quid
singulis immoramur? Iustiniani ne-
« quitiam semel audiamus: erat, in-
« quit, adeo improbus, vt omnia
« humani generis vitia, in illius ani-
« mum coniecisse natura videatur.
nunquam ego aliam improbo accusa-
tori a Deo immortalis mentem dari
optauerim, quàm vt ipse se suo, quod
dicitur, ferro, inter accusandum induat.
Nam qui sibi credi vult, non cupidè,
sed inuitò, non ira, sed ratione, non
hominis sed criminis odio, non vindi-
ctæ priuatæ, sed reip studio ad accusan-
dū adductus existimari debet: denique
ita causam instruat oportet, vt multa vel
humanitati vel pudori condonasse vi-
deatur. Hic autem noster, quam fu-
riosus? non contentus hominem accu-
fasse

fasse, naturam, hoc est, Deum ipsum
accusat: at quo nomine? quod omnia
generis humani vitia in vnus hominis
animum coniecit: cuius verò illius?
nimirum eius, qui rectè iudicandi ar-
tem, qui honestè viuendi disciplinam,
qui suum cuique tribuendi normam;
qui temp. & ecclesiani regendi mo-
dum, qui rerum diuinarum humana-
rumque scientiam, qui veram denique
philosophiā, hoc est, rectè & ex officio,
non disputandi, sed viuendi rationem,
ad quam veteres caligabant, non solum
ipse diuina quadam animi luce clarissi-
mè perspexit, verum etiam humano,
generi sequendam diligentissimè præ-
scripsit. Scilicet; id ipsum est, inquit,
“ quod dixi: iudicia constituit, ipse
“ autem nunquam causa cognita iu-
“ dicauit: sed audito, delatore actutum
sententiā tulit. Hactenus conuitia; nunc
tandem crimen audio, sed eiusmodi, vt
nisi multiplici exemplorum copia pro-
betur, nullam apud bonos & graues
viros fidem inuenire debeat. Vnum
igitur Frocopius hominis a Iustiniano
indicta causa damnati exemplum pro-
ferat:

ferat: non potest: ipse verò Aleman-
nus, quid? tantundem: Quid? an
statuas line iudicio tollendas curauit?
vt sic ne vnum quidem animantem
causa indiēta ab eo sublatum nominare
possint? deridiculus es Alemanne, qui
huic tam vel imperito, vel improbo
accusatori tuam non solum operam
& studium, verum etiam famam &
pudorem commodasti: Quid verò, si
ego nunc, iudicia ab eo, non dili-
genter magis constituta, quam reli-
giosè obseruata? quid si ipsum iudicio
sape celsisse? quid si reum iræ suæ, per
iudicis sententiam, eripi aliquando
passum esse demonstrauero? etiam num
leges ab eodem latas & sublatas, & iu-
dicia pedibus ab eo conculcata fuisse
vociferabere? Gubazem quendam La-
zorum Regem, & Romano nomini fi-
delissimum, duo præcipuæ in Roma-
no exercitu autoritatis viri, Ioannes
& Rusticus per scelus occiderant. Quid
igitur Iustinianus? an criminis dela-
tos indiēta causa, occidi iussit? nihil
minùs, sed rem iudici cognoscendam
delegauit. Is criminis compertos ca-

pitisdamnauit; præcone, vt moris erat
proclamante, & monente, vt inde
« omnes, iustitiam colere, leges re-
« uereri; & a cædibus faciundis ab-
« stinere discerent, vt refert Agathias.
Quid Eusebium Cizycenum Episco-
pum in tumultu cæsum commemorabo?
nam & causam hanc iudicibus
permisit: ij Ioannem Capadocem, eo
loci tunc exulantem, cædis admissæ
reum inuentum bonis omnibus priua-
runt, & ad panem mendicandum
(quod minutuli quidam historici de
Belisario referunt) adegerunt: infini-
tus sim, si huiusmodi exemplis referen-
dis, immorari vellem, & est hæc laus
Iustiniano forsitan cum alijs plerisque
communis: venio ad illa, quæ Iustinia-
no pecularia sunt & ferè propria. Ger-
manus ordinis senatorij vir, & Impe-
ratori sanguine coniunctissimus in læ-
sæ maiestatis suspensionem venit: Impe-
rator liberum de reo iudicium senatui
permisit: senatus causa cognita homi-
nem absoluit: & quamuis Imperator
suum aduersus eum præiudicium ex-
posuisset, Iudices tamen se infontem
non

non damnaturos intrepidè confirmarunt. Itaque iudicio senatus cessit Imperator : inuitus quidem, sed tamen cessit : & iuris prærogatiuam, suo vel vel iudicio, vel metu, potiore habuit. Ipsa verò illa Procopij in his suis Anecdotis de Theodoto vrbis Præfecto, tam flebilis narratio, quid habet argumenti? quem exitum? nisi Iustinianum sui animi desiderijs, legum reuerentiam semper anteposuisse? Theodotus vrbis præfectus, potestate fretus, Venetos quosdam in Prasinos grassantes, capite punierat; id Iustinianus qui factionem alteram quidem per alteram, sed potius Prasinam sublatam vellet, in sui contumeliam factum interpretari: indignè ferre: denique aliorum criminum suspectum iudicio obijcere, & mala morte punitum cupere: malè factum, inquires: nec ego benè factum contendo: sed exitum quæso attendito. Proclus Quæstor; vt refert Procopius, auditac ausa, Theodotum mortem meruisse apertè negauit: præclare gestum, non enim Imperatoris mentem non salutem suam, sed legum

fidem & iustitiam in iudicio spectandam esse censuit: Iustinianus verò quid? an Proclo infensor inde factus? an Reum iudicio absolutū, pro potestate sustulit? non inquis? sed tamen cum suo statim decreto in exiliū eiecit: nihil mirum: Proclus enim cum mortem non exilium meruisse negauerat. verum sine iudicio: Quid? cum Augustus Nasonem Poetam relegaret, quo quæso Senatusconsulto? quo plebiscito? quo Centumviralis iudicio relegavit? nullo: sed decreto suo: ea enim erat Cæsarum potestas, in quos, universa tum senatus, tum plebis, hoc est, totius populi Romani maiestas, & ius, lege Regia, translatum fuit: Quid illa tua Alemanne, de Agapeto Pontifice Romano, & Anthimo Præsule Constantinopolitano, siue historia, siue fabula? quam vim habet? an non, Iustinianum legibus & consilio potius, quam animi sui cupiditati parere consuevisse? Anthimum Iustinianus in sede illa collocaverat: id Agapetus, qui a Theodahato Gothorum Rege nullus legatus aderat, contra morem ecclesiæ factum

factum esse dixit. ius suum tueri Imperator: Pontifex patrum decreta defendere: acriter vtrunque gerebatur res: sed Episcopi constantia, vinci se passus est potentissimus Imperator: qui quamuis vt homo errare potuit, tamen vt Princeps, contra rationem pugnare noluit: ô magnum & præstantem virum, cuius ne peccata quidem ipsa gustantur sine aliquo condimento virtutis. Quam laudem vtinam Deus immortalis Edoardo nostro, olim Angliæ Regi, eius nominis quarto reſeruasset: sed is, cum reum quendam iudici obtulisset, & iudex, causâ perpensa, se innocentem condemnaturum non esse respondisset, & iudicem ipsum exautorauit, & reum legibus indemnatum, vita pariter & fortunis per vim spoliabat: Verùm redeo ad Iustinianum: equidem cum supra omnes Imperatores & Reges iuris legumque obſeruantissimum fuisse infinita exemplorum prolata multitudine probare possem, si aut otium, aut opus esset: nunc illud tantum dico, cum innumere essent in illo viro virtutes,

tum nullam ista, in eo fuisse, notitia hominum, celebriorem: Capto Gili-
mere, recepta Carthagine, Africæ
regno, Romano imperio restituto, lit-
teræ statim Constantinopolim aduola-
bāt, Belissarium sibi victoriam, & ex vi-
ctoria tyrannidem, & Africæ regnum
peperisse; nec Belissarium latuit ista
de se in vrbe agitari: quoniam tamen
notum Imperatoris ingenium habuit;
ideo cum captiuis & spolijs & paruo
comitatu intrepidè ad leonem venit:
nihil ille sibi publicè priuatimue ca-
ueri petijt, nec alibi quam in inno-
centia sua, & Imperatoris fide spem
collocare voluit: nec eum sua fefellit
spes: reuersum enim Iustinianus cum
alijs cum honoribus cumulauit, tum
reperito veterum ducum & Imperato-
rum Romanorum more triumphare
iussit: nec minore cum lætitia, & fa-
uore excepit, quam populus Romanus
C. Marium, ex eadem illa Africa, ex-
pugnato Iugurtha, quam duos ante
illum Africanos, alterum deuicta, al-
terum etiam deleta Carthagine re-
deuntes, excepisse dicitur; mitto alia:
sunt

sunt enim per se nota : sed ex hijs quæ dixi satis apparet; Iustinianum, vt cæteris virtutibus insignem, ita aduersus delatores aures suas, consilio & ratione, sed ante omnia, innata quadem animi constantia præstructas, & quauis arce munitiores semper habuisse.

Itaque si delatoris vox ad nullius vnquam priuati perniciem, illo Principe, valuit : quanto minus ad vrbum & Ciuitatum, gentiumq; & populorum excidia valuisse existimabitur ? audita, in-
”quit delatore actutum sententiam
”tulit, litterisq; confectis temerè de-
”creuit locorum excidia, vrbum in-
”cendia, populorum direptiones.

Equidem, Alemanne, vrbes & ciuitates numero fere infinitas a Iustiniano vel instauratas vel restauratas sæpe, eius vero mandato dirutas nunquā me legisse memini. Quapropter quod dudum feci, id mihi nunc cursus faciendum esse video : vnum huius tantæ immanitatis exemplum proferri postulo : nam si Gothorum, si Vandilorum, Antarum, Gepidarum, si aliorum barbarici generis populorum, non solum vrbes & ci-

uitates deletas, verum etiam gentes & nationes excisas fuisse ais; bellum erat; belli iure defenditur Iustinianus: nec tamen Iustinianus horribilis ille, qui si gentem deuicerat, eam statim radicitus extirpandam esse existimaret: bella enim non solum perseueranter, sed etiam ferociter ferè gessit: non nego: sed tamen eorum exitus faciles semper erant, nisi quando necessarii. Itaque quum ex ducibus eius vnus, nomine Theodorus, Zanorum gentem rebellantem, vnico prælio debellasset, eosq; in potestate ita haberet, vt versò pollice, omnes interfici potuissent: quid de illis fieri vellet Imperatorem consulit: at
 ” ille, non delendos sed seruandos, &
 ” in signum victoriæ tributo subdendos
 ” esse rescripsit; vt refert Cæsariensis.

Sed non est mihi, inquit, cura de barbaris, de Romanis loquor: Nam si
 ” quis omnes a principio repetere casus
 ” Romanorum singulos, eosq; cum hijs
 ” comparare velit, mea quidem (inquit, sententia, longè plures inueni-
 ” et factas ab hoc homine cædes quam
 ” ex omni anteaçto tempore. Tua verò,
 amen.

amentissime, sententia? quid? eamne tu
sententiā appellas, quæ in tenebris con-
cepta, nullo iudicio, nulla ratione, aut fi-
de subnixæ, musitata fuit? liberior multò
est accusandi quam iudicandi ratio; sed
tamen si homo hominem sic homicidij
accusaret, ut interim neminem morta-
lem ullo teli genere, ullo loco, aut
tempore occisum ostendere possit, eam-
ne tu accusatoris, an immanis belluæ
vocem esse diceres? Verum ista omnia,
præcipite quodam furore actus, omisit
forsitan Procopius. Quare te, Aleman-
ne, qui illius tenebras Notis tuis illu-
strandis suscepisti, te inquam, rogo, ut
huic tantæ caligini & cæcitati Procopi-
anæ, lucem afferas: nescio, inquis: hoc
tantum scio, verè a Procopio dictum.
” Iustinianum Imperatorem aurum &
” sanguinem ardentissimè sitiisse: de
auro inox videbimus: sed nunc de san-
guine quid est quod ais? Prasini, inquis,
” populusq; Constantinopolitanus pub-
licè ei in theatro inclamabant, eratque
” ijs vox illa solennis, quam refert The-
” ophanes, utinam Sabbatius non fuisset
” natus, ita nec te filium homici-
dam

dam habuisset. Mihi quidem Ale-
manne, sic est animus: historiam om-
nem non minore cum fide legendam
esse, quam scribendam; aliter qui facit,
is mihi ex historia, non veritati lucem,
sed suæ libidini & furori facem quæ-
re videtur. In te Alemanne, hoc loco
primum fidem, deinde iudicium re-
quiro: Prasini, inquis, & populus
Constantinopolitanus ei inclama-
bant, ut ait Theophanes: quid? an
Theophanes a te laudatus author, vllam
de populo Constantinopolitano men-
tionem intulit? an non illam Prasino-
rum, & tantummodo Prasinorum vo-
cem fuisse ait? quid igitur est? Tu de
tuo, Populum Constantinopolitanum
addidisti. Ut illa tam tetra, tam dira in-
clamatio, non factiosorum quorundam
hominum, sed populi totius vox fuisse
videatur. Ita dum Procopio fidem a-
struis, tibi tollis, & dum Iustiniani fa-
mam rodere conaris, omnem tibi ipsi
verecundiæ & pudoris opinionem de-
mis: fide vero perditâ, quid mirum, si
animo & iudicio tuo tenebræ obortæ
reperiantur? Quantulum enim quæso
mo-

momenti ad id, quod vis, probandum habet, si Prasini, hoc est, si homines furiosi & mali, & ad atrocissimam seditionem ex propinquo tunc spectantes, nullo legum metu, nulla officij verecundia, nulla Imperatoriae maiestatis reuerentia, talia vsurpabant? multum, inquires, quia multos ex illo genere, sine iudicio, & indemnatos morte affecit Iustinianus: imò, inquam, vnum erat de toto Prasinatorum genere iudicium, eos, cum ceteris flagitijs infames, tum Imperatoris pariter & imperij Romani hostes fuisse capitales. Iraque si quando se commouissent, non illis iudicium iam, sed supplicium intentandum erat; In Spartana repub. sexcenti anni praterierant, nec quisquam Lacedæmone nocentem, aliter quam ex lege, punitum viderat. Veruntamen Agésilæus, cum Epaninonda Thebano urbem obsidente, quosdam intra muros, nocturna consilia contra remp. agitare comperisset, vna nocte quindecim sceleratos ciues, nulla lege, capite puniuit: vt narrat Plutarchus: & recte: non enim resp. propter legem, sed lex propter remp. est constituta:

quare

quare nec Lycurgus ipse, qui legem de iudicijs tulit, aliter aut ipse fecisset, aut Agefilao, post sex mille, si ita res tulisset, annos faciundum esse censuisset. Itaque quoquò te verteris Alemanne, nullam in Iustiniano sanguinis humani labem, nullam crudelioris ingenij notam, nihil denique non serenissimo Principe, & clementissimo Imperatore dignum inuenis. Venio nunc ad alteram illam auri & diuitiarum sitim, non illam quidem illaudatam, si, vt in corpore, sic in animo, non vltra crescat, quam recte rationis modus patitur. Quare Solon ille Atheniensis suum diuitiarum desiderium versibus prodere non dubitauit: ditari, inquit, volo, sed non malis artibus; præclare: est enim peculium fructus pacis. pecunia neruus belli, vtrumque ad res in repub. cum virtute & laude gerendas adiumentum affert: Itaq; si Iustinianus rebus conuenientem diuitiarum sitim explere desiderabat; quis est, qui sitim illam non ferendam, imo qui ex priuatorum fortunis, si reip. vsus id exigebat, non explendam fuisse dicat? nemo, inquis; sed aliud erat Pro
copij

copij de illa siti iudicium: quidnā illud?
" In priuatorum, inquit, fortunas præ-
" cipiti auiditate ferebatur, neque ali-
" quam iuris speciem prætexuit rapi-
" nis bonorum. Graue crimen narras
Alemanne & incredibile; ideo autem
rem incredibilem videri dico, quod
nullum vnquam Principem illis mori-
bus tot annos in imperio durasse,
& sicca demum morte expirasse legerim.
Tutiùs nimirum in ciuium sanguine
peccatur quam in bonis: vitam tollit?
mortui, vt est in proverbio, non mor-
dent; bona vero si auferat, non potest
ita omnia tollere, vt gladium non relin-
quat; animam certè iratam & vindictæ
cupidam superstitem esse patietur. Sed
tamen est difficilis defensionis ratio:
quid enim ei facias, qui dicit, præcipiti
auiditate ferebatur? non ferebatur, in-
quies? nihil agis: habet enim accusa-
tor iste multis nominibus prærogati-
uam. Restat igitur, vt singula prædan-
di exempla, vt sunt hic, illic, exposita
excutiamus, eaque omnia vel culpa vel
fide carere doceamus. Sunt, inquit,
" in vniuerso Romano Imperio com-
plures

« plures Christianorum sectæ quas vul
 « go hæreses vocant : Manichæorum
 « Samaritarum, Arianorum, & complu-
 « riū aliorum. Erant quidem, Aleman-
 ne, fateor, & illud addo, eas fuisse, quæ
 non in ecclesiæ ritibus, non in præcep-
 tis hominum, non in decretis Pontifi-
 cum, vel tollendis vel minuendis, labo-
 rabant: sed quæ Iesu Christi personam,
 hoc est fidei, & salutis nostræ fundamen-
 tum, aliæ alijs, sed omnes nefandis ra-
 tionibus subruere & tollere cogitabant.
 Sed tamen templa & fana ubique loco-
 rum possidebant. Illa vero, præsertim
 quæ Arianorum furori seruiebant, au-
 ro & argento gemmisque & pretiosis
 lapidibus, omni denique diuitiarum &
 opum genere incredibiliter abundabant.
 Non pigebit Procopij ipsius, hac de re
 « verba addere; Non tenatus, inquit, uni-
 « uersus, nō alius Romani imperij ordo,
 « siue rerū mobilium copia, siue prædi-
 « orum & possessionū amplitudine cum
 « delubris illis comparari potuit: Neque
 mirum; vera enim religio, viatico con-
 tenta: falsa non nisi opum & diuitiarum
 adminiculis sustentatur. Itaque hæc ne-
 quitia

quitiæ illorum arma, secundo statim Imperij sui anno sustulit Iustinianus. Nondum a te Alemanne, quæro, quid tu in hoc præclarissimo Iustiniani facto reprehendendum esse putes; tantum illud ostendere nunc volo, quinam illi fuerunt homines, in quorum fortunas, cum tam præcipiti furore irruiſſe ais: Primum hij, quos vidimus, Manichæi, Ariani, Samaritæ, & alia fanaticorum nomina: deinde, qui Gentiles, & qui Polythei dicebantur: Tertio verò in loco Sodomitæ: postremo Astrologi: Iustinianus igitur, vt refert Diaconus, aduersus Gentiles persecutionem instituit: ô magnum Imperij Romani dedecus & flagitium: Ducenæ iam & amplius anni expirauerant, ex quo Constantinus cognomento Magnus, idolorum Tempia clauſerat, & tamen homines ab vnius Dei cultu abhorrentes, non solum in Imperij vrbibus, quod non oportuit, spiritum ducebant, verum etiam summis in repub. dignitatibus & amplissimis honoribus fruebantur; id vero non vltra ferendum esse censuit Iustinianus; quare lege lata, Tempia
Ido.

Idolorum vel diruit, vel ad Orthodoxorum vsus conuertit. Polytheos omnes ab officijs, a magistratibus, ab omni ciuili munere & reip. curatione remouit: bona eorum publica esse voluit: testamenta ad eiudem sacrilegij posteros valere vetuit: denique vel Idolorum cultum è Romano imperio penitus tollendum, vel sibi nec in vita quidem omnino manendum esse statuit. Quoniam vero id ei pudendum videbatur, si quum Gentiles è repub. sustulisset, eos in rep. Christianos viuere pateretur, qui Gentilium mores sequerentur, ideo, Sodomitas, non solum, lege lata, bonorum iactura, verum etiam extraordinè pudendorum truncatione, sæpe coercebat: adeo quidem, vt nec Alexandro cuidam Diospoleos Thraciæ ciuitatis Episcopo, in illo scelere deprehenso pepercerit: præcone publicè proclamante, Quot
” quot estis Episcopi, sacrum ordinem
” de honestate nolite. Quod mihi quidem ea Minerua fecisse videtur, ingeniosissimus Imperator, vt illū potissimum populum, tam graui exemplo a tanto flagitio deterreret, qui præter alios iam
inde

inde ab Orphei vsque temporibus tam
fœdæ libidini addictissima fuisse memo-
ratur: Orphei, inquam; cuius ab illius
gentis mulieribus, cæsi, & in Hebrum
proiecti, ea causa, apud poetam fuisse
traditur, quod Thracum populis, reli-
cta mulierum consuetudine, in mascu-
los concubitus declinandi, exemplum
& autor fuerat: Denique Astrologos,
bonis ademptis exulare iussit: genus
hominum infidum: quique geneses non
speculando sed mentiendo, maxima-
rum semper turbarum, in singulis pæ-
ne Imperij familijs causa fuerant; siue
enim vxor pessima in mariti, siue filius
improbis in parentis annos inquirere
volebat, non alios quos consulerent
quam Astrologos habuerunt. Nunc igi-
tur ex te Alemanne, quæro, quid tu in
hijs tam egregijs facinoribus reprehen-
dendum esse putas? mihi enim profe-
cto eiusmodi esse videntur ut ingentem
& planè Herculeum virum indicent:
etenim altero, ab Imperio accepto,
anno quatuor terribilissimas pestes ex eo
sustulit: nec sibi cum eiusmodi mon-
stris sub eodem quasi testō diutius
per-

pernoctandum esse statuit: ubi igitur vitium? quod maximarum,
 „ inquis, turbarum in Rep. causa fuit: nihil hercle mirum; Non enim ipse, ut opinor, Æsculapius, noxios & pestilentes humores, e corpore vnquam expulit, sine graui totius corporis turbatione; sed ideo medicamentorum molestias patimur, ut proferiore valetudine postea perfruamur. Sed quænam illæ excitatæ tubæ? fugæ,
 „ inquis, & lamentationes; Memini quidem Alemanne, Simplicium, Philosophorum suo tempore Principem, & meo quidem iudicio cum ipso Auerroe comparandum, sed a christiana religione abhorrentem, edito contra Polytheos promulgato, cum sodalium suorum turba, statim ad Persas aufugisse: & Iustinianum Cabade, hoc est, aurum plumbo commutasse. Resp. verò Romana quid inde quæso detrimenti cœpit? nihil; idem igitur si Ariani & Manichæi, si Ethnici & Pagani, si Sodamitæ denique & Astrologi factitassent, ea tamen iactura fuisset, quæ remp. semper di-
 tiorẽ

tiorem reddidisset: ciuium fortasse & hominum frequentia remp. carituram fuisse dices: imò nemo re illa caret, quam nec habere vellet; quamquam qui in illa vel mentis cæcitate, vel corporis turpitudine versabantur, non illi mihi vel hominum, vel ciuium, sed hostium, vel potius belluarum numero habendi fuisse videntur. Sed esto: multi fugiebant; at multi vicissim, pœnarum metu, rem ad mentem reuocabant: & ad meliorem frugem reuersi, summis postea dignitatibus & opibus in Rep. fruebantur: de Paganis loquor: ex quo numero fuisse dicitur Tribonianus, qui cum Theophilo & Dorotheo, omne ius Romanum ex veterum prudentum libris, in vnum corpus ea, qua nunc extat pulchritudine, digessisse noscitur: ex quo digesta appellantur. vir quidem, ipsius Procopij elogio, moribus, omniumque artium disciplina, nulli secundus: natura, mitis & humanus, iuris verò peritia longè omnibus præferendus: is igitur primis Iustiniani temporibus, Polytheus fuisse dicitur

dicitur. Dixi enim ante, & sæpius for-
 tasse dicetur, quo tempore ad Imperij
 habenas tractandas accessit Iustinia-
 nus, illud genus præcipuam quam-
 que Reip. curationem & dignitatem
 occupasse. Veruntamen Tribonianum
 postea, non solum toto animo ad
 Christi fidem rediisse, verum etiam
 eandem omni studio promouisse, ex
 eo constat, quod sanctissimus Impera-
 tor, in Nouellis suis Constitutioni-
 bus, (quibus res christiana tota ferè
 continetur) exarandis, eius potissi-
 mum non solum manu, verum etiam
 mente utebatur. Possem eadem de
 Thoma, magistro officiorum, de
 Ioanne Cappadoce, de Phoca magistro
 militum, de ipso denique Belisario
 affirmare; ex quo profectò apparet,
 illum Imperatoris zelum ad incredibi-
 le christianæ religionis incrementum
 exarsisse: nihil minus, inquit Pro-
 copius: nam assumpto Christiani
 nominis titulo, mente ipsa veterem
 Deorum cultum sectabantur. Quid?
 an non intelligis, Alemagne, Procopium
 tuum sub alieno nomine suam hoc loco
 causam

causam agere? Etenim cuius ille fuit religionis, ante dixi. Sed tamen nisi Christianam simul lasset, nunquam ad t^{am} excelsum in Repub. dignitatis locum, erepsisset: nec dubito profecto, quin multi illa tempestate erant, qui eodem cum Procopio simulationis vicio laborabant, sed tamen illa Iustiniani perseverantia, & in dijs gentium eradicandis pernicacia, cuiusmodi est, ut post Iustiniani ætatem, ne nomen quidem Pagani in Romano Imperio usquam auditum reperiatur. vellem quidem & de reliquis idem affirmare possem: illud certè constat, proximo inde sæculo diras illas hæreses penitus obmutuisse: Astrologos nusquam gentium fidem postea recuperasse. Tertium verò genus ita apud cæteros christiani orbis populos fuisse extinctum, ut iamdiu ne Romæ quidem, pudore carere existimetur. Quapropter in Iustiniano non solum incredibilem animi virtutem & pietatem, verum etiam immortale quoddam Dei opti. max. beneficium & felicitatem admirari licet: Quid enim ei diuinius contigisse potuit,

tuit, quam ut res ab eo, ad humani generis ordinem & salutem pie exco- gitata, & prudenter gesta, ad tam longi sæculi utilitatem & commodum pertingerent? si igitur ex hijs causis priuatorum quorundam fortunas aut ærario aut fisco vindicatas fuisse conten- dis, non nego: si verum vis, factum illud summis laudibus efferendum esse dico: & rursus quaero, quid tu, Aleman- ne, in eo reprehendendum esse putes? Credo, quod, ut ait Procopius, nullo iuris pretextu id fecit. Quid vero hoc est aliud, quam, secundum Plato- nem, ultima potio ante ebrietatem? quantulum, inquam, hoc in viro docto. distat ab infania? Quo- rum enim tituli illi qui in iure repe- riuntur, de hæreticis? de Paganis? de Astrologis? denique de ijs qui lu- xuriantur contra naturam? an non omnes pœnam hanc delinquentibus de- nunciant? Quid? quod nullius vnquam bona inuasit, nisi datis prius tribus ad respiscendum ex lege mensibus; ne ipsos quidem Sodomitas, vllam vel corporis vel fortunarum pœnam pati voluit

voluit, si infra statutum a lege tempus,
pulsionibus abiectis, ad naturalis de-
siderij modum redijissent. O continen-
tem & moderati animi Principem, qui
tantam criminis sceditatem, quoniam
consuetudine & sæculi vitio inualuerat
edicto prius cauendam putabat, quam
lege puniendam. Quid? quisquam nè
eum ista in vindicandis sceleribus pi-
gritia vsurum fuisse putet, si præcipiti
aviditate ad fortunas hominum diri-
piendas festinasset, non regio planè
studio ad vitia è Rep. tollenda propen-
“ dissset? Verum Iudæos, quod tem-
“ pore Paschæ agnina vescerentur,
“ pecunijs multabat: amentissimus
Procopius! qui sanctissima & sapi-
entissima Imperatoris consilia prauis
verbis, ad cogitationes & res, non
solum iniquas verum ridiculas de-
torquet. Quasi vero Iustiniano cura
de agnis: aut quasi id egisset, vt Iudæi
in Paschate, suillam potiùs quam ag-
ninam essent. An verò quisquam tam
stupidus, vt non sentiat, tam de-
mens vt non recognoscat, Impera-
torem ad vnum ob oculos habuisse,

vt Iudæorum , qui legem Christi aduentu antiquatam colere perstarent , peruersitatem corrigeret , & emendaret ? nisi tu fortasse Alemanne , eos agnum Paschalem immolando , æterno illi Christi sacrificio , iniuriam , aut nullam , aut ita leuem , vt tolerari debuerit , fecisse arbitraris. Quocirca siue causam , siue modum spectamus , non sunt istæ rapinæ dicendæ , sed pœnæ , quas ab eo sic inflictas videmus , facile quivis vt intelligat , eum id agendo , non fisci privati , sed fidei publicæ rationem habuisse.

Tempus nunc Alemanne , flagitare videtur , vt ad eam descendam , quæ veram rapinam & crimen continent : Duo autem sunt , in quibus si deliquisse reperiatur Iustinianus , eum è bonorum Principum albo delendum esse fatear necesse est. Quorum primum illud est ,
“ quòd Sacerdotes Christianos nò aliter quàm Gentiles & Iudæos deprædatus sit. Christi igitur Sacerdotes Iustinianus expilabat ? quos ? quibus artibus ? quo scelerum ministro ? Ista vero omnia infra , inquit , dicturi sumus : omnem

nem igitur Anecdotorum paginam reuoluo: idem promissum, bis, terque repetitum: nusquam exolutum reperio. Tu Alemanne, quid? qua parte, Procopium tuum dictum istud implere ostendis? nusquam, inquis; nusquam? planè nusquam: atqui benè est, quod cum Iustinianum infandi sacrilegij accusare vellet, neminem, in quem admissum sit, nominare potuit: imo potuit, inquis; itane vero? cur igitur non fecit? nescio, inquis, an obliuione promissum non fecit. Bellus es, & lapidi capitis patronus, Alemanne, qui Procopium tuum, tam stolidè & impiè in accusatione ruentem, isto potissimum modo subleuandum esse putauisti. Quæ nemo negata esse vellet, ea effusa verborum multitudine probauit, quod vnum probatione indigebat, id per obliuionem præteritum fuisse ais. Patere me, quæso, isto modo Iustinianum defendere: iam Demosthene a mortuis reuocato, ad hanc causam, opus non esse senties. Sed ut mihi videtur, Alemanne, erat apud nos non ita pridem, Equiuendulus quidam, Proco-

pij tui, cum cæteris virtutibus, tum ista, quam narras memoriæ foelicitate, non absimilis: Non longa est fabula. is equum grandi pretio in foro vendiderat: numerato pretio, caput emptor, ut mos est, de vitijs equi interrogare; & ille, duo, inquit, habet; alterum, quod nimis sit in cursu velox, alterum, quod ciceris & auenarum plus iusto edax: latus abijt emptor, quod nihil de equo inaudisset, nisi quod cum commendatiorem redderet: paulò inde digresso, equus in foueam, effuso equite, præcipitatur: mirari emptor quid rei esset: re considerata, equum quauis talpa cæciorem esse reperit; ad Equipolâ reddit; & prohi fidem, clamat iste verò equus cæcus est: certè, inquit, Equiuendulus, & quidem, ni fallor, utrovis oculo: ain pessime: cur igitur istud vitium mihi non dixisses? fecissem utique, respondit: sed alia cogitanti, istud mihi è memoria penitus exciderat. Itaque quod venditori isti in equi sui vitijs prodendis contigit, id ipsum Procopio tuo in Iustiniani criminibus probandis accidit: infinitam Sacerdotū Ordo-

Orthodoxorum multitudinem fortunis
 suis nullo iuris prætextu spoliatos liqui-
 dissimè probasset, nisi id ei è memo-
 ria, vt Vulcanus è Cælo, excidisset.
 Sed tamen hinc, vt opinor, intelligi
 vis, Alemanne, quantus hic & quam
 præclarus historicus euasisset, si quan-
 tum mentiendovalebat, tantum etiam
 memoria valuisset. Verum esto: nihil
 hic, fallente memoria, dixit Proco-
 pius: Tu Alemanne, quid dicturum
 fuisse putas, si meminisset? nihil, in-
 quis, possum pro comperto: sed quan-
 tum conijcio, dicturus erat, de ijs quæ
 « passi sunt, Sacerdotes Christiani
 « ob tria capita: Equidem Alemanne,
 ea es elegantia, vt si quid tibi placere
 videam, illud mihi nō facile displicere
 patiar. Sed tamē si hoc in loco, aut cor,
 aut caput habuisses, nunquam tu ista de
 tribus capitibus somniasses. Primum
 enim, nullam vsquam de Tribus Capi-
 tibus mentionē intulit Procopius: Itaq;
 nō magis de hijs, quā de tribus Cerberi,
 vel Gerionis capitibus dicturus fuisse,
 existimari debuit; Deinde, si maximè di-
 cturus fuisset, cōne te amentia ad egit,

tuus aduersus Iustinianū liuor vt Facundum Hermiensem, vt Liberatum, vt Victorem Tunnensem, vt Episcopos Africanos, & alios, quotquot erant, illorum Capitum defensores, tanquam Orthodoxos laudare non vereare? Nolo ego in Theologorum mensem falcem mittere; nolo, quæ intra sacerdotij velum posita sunt, curiosius speculari; Sed quæ in historijs memoriæ hominum commendantur, ea tam mihi nota esse possunt quam tibi. Itaque de istis tecum mihi sit hoc tempore controuersia. Sacrosancta quatuor Concilia suis legibus ita communiuerat Iustinianus, vt nemo iam illis, pœnarum metu, apertè auderet aduersari. Propterea homines rerum, vt ita loquar, nouarum, in ecclesia cupidi, nouam quandam orthodoxæ fidei impugnandæ rationem excogitant. Theodori cuiusdam Mopsuesteni Theodoriti Cyriani, & Iba Edesseni Episcoporum scripta, pro orthodoxis scilicet recipienda esse vehementissimè contendunt: sed ne contra Concilia pugnare viderentur scripta illa a Chalcedonensi Conci-

Concilio prius recepta & approbata
fuisse mentiuntur; eodem planè modo,
quo si quis inter nos, se quidem Reli-
gionem orthodoxam amplecti, Roma-
nam aspernari, diceret; Bellarmini
tamen Valentiani, & Stapletoni scripta
pro veris & legitimis suscipienda, &
communi Synodorum nostrarum cal-
culo confirmata esse contenderet.

Istam verò illorum hominū amen-
tiam, Concilium generale quintū, a Iu-
stiniano conuocatum, cum & trium
illorum Episcoporum scripta, tan-
quam tria capitula in medium protu-
lissent, & quid in illis contra Deum,
contra fidem, contra Concilia & eccle-
siam, ex diametro pugnaret apertissimè
declarassent, Decreto suo seuerissimè
damnabant. Et hæc est illa quæ trium
Capitulorum damnatio, apud scriptores
vlturpatur; Nūc igitur ad te Alemāne ve-
nio, & a te peto, vt etiā atq; etiā apud te
cogites, quid velis, quo spectes, quam
rem moliaris; Hermiensis, Liberatus, Vi-
ctor Tunnenſis, & alij, propterea quod
Theodori, Theodoriti & Iba scripta de-
fendiſſent, cuiusdem cum illis sceleris &

blasphemiarum rei iudicati sunt; tu qui istos illorum defensores defendis, quiborum testimonijs aduersus Iustinianum, & libenter & frequenter uteris, qui sæculare Imperatoris brachium a generali Concilio, contra illorum contumaciam inuocatum, tanquam Neronis & Diocletiani dextram crudelitatis & sanguinis accusas, an non te eodem cum illis scelere implicatum esse sentis? Tu cum Hermiensi, Liberato, & Tunnensi sentis, illi cum Theodoro, Theodorito & Iba senserunt; Denique isti cum Nestorio & Ario & Eutychete sensisse, Generalis Concilij Decreto, comprobantur: ita tu, dum futili coniecturarum tuarum telo, Iustinianum insequeris, horreo dicere, in quam profundum hæresium & blasphemiarum pelagus præcipitaris.

Sed nolo ego te antiquarum hæresium suspicionem onerare: illud modò percontari libet, utrum tu trium Capitulorum defensores, hæreticos an orthodoxos fuisse putas? nam si orthodoxos, vide quo incidas: refert enim Victor ille Tunnensis, Vigilium vestrum,
Ponti-

Pontificem Romanum a tota ecclesia Africana, hoc est, a trium Capitulorum defensoribus synodaliter fuisse condemnatum. Itaque si illi orthodoxi erant, efficitur quod hæreticus fuerat Vigilius. Iuris enim definitione, hæreticus est, quisquis orthodoxus non est. Scilicet, inquires, præclara res est, Pastorem ab ouibus condemnari. Age sis, ipsum Vigilium a Vigilio damnatum fuisse doceo. Narrat enim Canisius, in in sua ad Tunnensem præfatione, illum aliquando, pro tribus Capitulis Apologeticum edidisse: ab Imperatore vero admonitum sententiam commutasse. quid? vtrum orthodoxam cum hæretica commutauit, an contra, hæreticam cum Orthodoxa? restat igitur hæreticos fuisse trium Capitulorum defensores. Facile autem patior, Alemanne, Iustinianum nostrum hæreticorum flagellum appellari. Sed illud nunc accedit incommodi, quod siue illi hæretici erant, siue Orthodoxi, tua illa in coniiciendo solertia, nihil ad causam faciat: Quid enim hoc ad bonorum direptionem? minatur Proco-

pius se de rapinis in Sacerdotes orthodoxos admissis dicturum; sed ille irritæ cecidere minæ; tu de tribus Capitibus, si meminisset, dicturum fuisse auguraris. Quid? an ob tria Capitula in fortunas cuiusquam involabat Iustinianus? narrant quidem Liberatus & Tunnensis, cum ex illorum Capitulorum causa, alios a sedibus suis depulisse, alios, ut eorum aduersus Concilij Decretum contumaciâ frangeret, custodiæ mancipasse: sed quis vnquam ex Sacerdotum bonis siliquam eum attigisse refert? Nemo. Quid igitur est? Procopium apud te defendere statuisti: quare ne ille aut imprudens aut improbus videretur, tu ipse vis, & si alia re nulla, saltem vel erubescendo, vel sine rubore pudore digna faciendo, gratiam promereri.

Superest nunc ut ad alterum rapinæ crimen respondeam; est autem illud de falsatis ab eo testamentis: Quæ quidem, res mihi flagitium, longè omnium turpissimum continere videtur, & sacrilegio proximum. Quid enim turpius quam falsas testamentorum tabulas conficere,

ficere, & ultimas nostras voluntates, hoc est, animorum nostrorum effigies, ad posteros e mentiri? præsertim in Principe; cuius fide & religione, huius generis facinora, tanquam teterima monstra, è rep. non pelli sed rolli debuerunt. Maximè vero omnium id in Iustiniano impium & facinorosum existimari debuit; quoniam is testamenta, & Codicillos, consultissima quadam lege tanquam tutissimo præsidio ita circumsepelit, ut nullus ad ea, vel corrumpenda, vel submittenda, impiorum fraudibus aditus iam relictus videretur. Quid autem attinuit, alios ab hoc scelere prohibuisse, si ipse in defunctorum testamenta, vel irrepere vel irruere non verebatur? Quamuis igitur me non latet, nihil tale de tam sacro Principe credi oportere, nisi quod vel certissimis iudicijs, vel auctoris fide constet, non verebor tamen eum falsarium & hæredipetam confiteri, nisi Procopium istum, inter accusandum ipsum se suis rationibus, tanquam compedibus implicare, & constringere ostendero. Duo igitur sunt huius in eo sceleris exempla; quo-
rum

rum, alterum in Zenonem, alterum in
 Io. Basilium admittum fuisse fingitur:
 Primum Zenonis causa, cuiusmodi sit,
 cognoscite; deinde ad Basilij veniemus.
 ” Zenonem, inquit, virum Senatori-
 ” um Iustinianus Ægypti Præsidem ex
 ” industria designatum in Prouinciam
 ” dimiserat: Nauigio iam pretiosissi-
 ” mis opibus onusto, discessum ille du-
 ” cebat indies, immanemquè argenti
 ” vim, aurea vasa, gemmis, smaragdus,
 ” magniq; pretij lapillis distincta in
 ” nauem conuexerat: persuadet Iustini-
 ” anus nonnullis, qui Zenoni haberen-
 ” tur fidissimi, vt auro quamprimum
 ” egesto, ignem in imam nauem inijci-
 ” ant: Zenoni vero nuncient casu con-
 ” cepta flamma opes perijisse; non ita
 ” multò post, Zeno repente moritur:
 ” ille statim bonorum possessionem
 ” tanquam hæres adit; productis tabu-
 ” lis, quas ab eo minimè confectas fa-
 ” ma erat. Causa hæc est; quæ si mihi
 apud Iudices agenda esset, argumento-
 rum vi & multitudine, nullam in hac
 tota rei narratione, non dico docti &
 periti accusatoris, sed ne sani quidem
 aut

aut sobrij hominis vestigium, reperiri peruieturum me esse non dubitarem, eadem est enim fingendi, quæ pingendi lex & ratio; aut vera ponenda sunt, aut veris proxima; ista autem, a veritate, a rerum viû, a communi denique sensu quam remota? quam auersa? quam aliena? tantum auri & argenti, tantam pretiosæ supellestilis & opum vini è nauigio ad anchoras in portu, in portu, inquam, Constantinop. hoc est, totius orbis frequentissimo auferri, ipsamque nauem ad carinam incendi, ista vero omnia, adeo clam omnibus, & occultè fieri vt non naus magister, non nautaram, non vectorum, non vigilum, non seruorum aliquis factum persentisceret? fortasse, inquit, senserant; sed iidem fidissimi, qui bona abstulerant, Zenoni etiam persuaserant, fortuito incendio res in nauigio perijsse: quid? ista Zeno a fidissimis amicis, an a magistro, a remigibus, a seruis denique, quos & rerum & nauigij custodiæ præfecerat, interrogaret? an vero Iustinianum tam scelerata tam dedecorosa consilia, non solum cum Zenonis amicis, verum etiam cum

remigibus & seruis communicasse existimabimus ? *Æsopus* ista si audisset, inde, ut opinor, confecisset fabulam: sed habeantur sanè ista omnia in illarum rerum numero, quæ quanquam possint attamen non solent fieri: illud quæro, si, ut ais, *Alemanne*, aurum, argentum, vasa, gemmas, supellectilem pretiosam, omnia denique bona vel abstulerat, vel igne corruerat *Iustinianus*, quid illi, *Zenone* paulo post defuncto, opus erat confictis testamenti tabulis ? Nam si defuncti bona non nisi adhibita testamenti specie postea inuadenda erant, quis non videt falsum esse, quod dicitur, eum superstiti adhuc *Zenone*, bona & fortunas eius simulato incendio occupasse ? nisi forte quis putet eum vasa quidem *Corynthia* rapere, *Samia* verò titulo possidere, aurum & argentum, inuito tollere, fagum & *Nucem* ex voluntate capere, gemmas denique & lapillos, qui in nauigio erant, simulato incendio, scamna verò & culcitra, quæ in ædibus remanserant, ex falso testamento quærere voluisse. Itaque ex duobus istis turpissimis criminibus alterum
per

per alterum iugulatum vides, ipse verò
Reus (ea est enim nunc Iustiniani for-
tuna) ab omni noxa liberimus esse de-
monstratur! nisi forte in causa Basilij,
certius aliquod criminis indicium repe-
riatur. Erat, inquit, Basilius apud
Cabadem Persarum Regem obfes
olim a Belissario datus: ibi mortem
obijt: tum Daræ, (urbis nomen erat
in Persidis confinio sitæ) Præfectus,
Iohannis ad se velut amicum scrip-
tam simulat epistolam, qua Princi-
pem, & suæ substantiæ hæredem
scriberet, & eam sibi esse mentem
extremā, Nihil hic de meo addo, nihil
demo, quod facti substantiam apposi-
tum immutet: Tu modo, Alemanno,
quid hîc criminis reperisti? ex simulato,
inquis, testamento, hæreditatem adiit:
Quid igitur si Iustinianus simulatum
ignorabat? concedes, opinor, culpa ca-
ruisse: sed non est, inquires, verisimile,
ignorasse; tam herclè, inquam, quam
Præfectum, nullo suo commodo, tanto
se scelere obligare voluisse. Nemo enim
gratuitò fit improbus; aut honorem, aut
voluptatem, aut denique lucrum, cum
ob

ob oculos habuisse oportebat, qui post
 habita sua fama, & rectè factorum con-
 scientia, ad tantum facinus patrandum
 prouolarit: Itaque Cassiani Iudices il-
 lud olim quærere solebant, Cui bono?
 Præfectus autem iste, quid habebat? ni-
 si illud fortasse in animo, ut Imperato-
 rem, nec mandantem nec scientem,
 alienæ hæreditatis accessione ditio-
 rem, se vero non solum improbum, verum
 etiam, bonis omnibus, & imprimis Iu-
 stiniano ipsi odiosum faceret, & exe-
 crabilem? Sed defuncti nomen, rem
 olim a Cicerone narratam, in mentem
 reuocat: Refert enim, improbum quen-
 dam, Lucij Basilij locupletis hominis
 falsum testamentum à Græcia Romam
 attulisse; quod quò facilius obtineret,
 nouo aucupij genere, scripsit hæredes
 secum, M. Crassum, & Q. Hortensium,
 homines in illa ciuitate, gratia & opi-
 bus, eo tempore, potentissimos. nec illi,
 etsi falsum suspicarentur, alienæ nequi-
 tiæ munusculum repudiabant. Rectè,
 inquires, meministi: idem enim fe-
 cit hic Iustinianus, quod ibi fecerunt,
 Crassus & Hortensius: imò, inquam,
 idem

idem non fecit Præfatus iste, in bonis Iohannis Basilij, quod ille alter, in fortunis Lucij: magnam enim hic veri criminis suspicionem, magnam causam & rationem video: ita enim hic illos hæredes scripserat, ut tamen ipse æqualem cum illis hæreditatis partem caperet: Præfatus vero iste, quam illius hæreditatis partem sperare potuit quam totam ad Imperatorem detulisse fingitur? Quocirca ista criminatio nulla prorsus ratione nititur; oportet igitur iam, ut aut a criminantis fide & autoritate pendeat, aut planè ruat: autoritas vero in Procopio quæ esse potest? Præclare enim Plutarchus, in causâ Alcibiadis: Antiphon, Alcibiadem, seruum suum nequitèr occidisse narrat: sed non est, inquit, ei fides adhibenda, qui se contra Alcibiadem scribere profitetur. Quanto verò magis hoc in Procopio dicendum? qui non solum aduersus Iustinianum ex professo scribit, verum etiam adeo furiosè, impudenterquè in eum inuehitur, ut omnes Vatinios, Archilochos, & Timonas, odij & verborum veneno superet? Vbi est, igitur, Alemanne,
Iusti-

Iustiniani diuitiarum cupiditas ? vbi rapinæ ? vbi latrocinia ? nam si Gentilium, Iudæorum, & Sodomitarum bona, fisco eius asserta fuisse clamas, id vero lege lata, iure optimo, summa ratione, & incomparabili, non solum christianæ religionis, verum etiam humani generis bono gestum fuisse docui : sin Zenonis & Basilij fortunas testamentario scelere occupatus quereris, conuitia illa mera, & mendacia, inconsulto planè Mercurio, a Procopio conficta fuisse demonstraui.

Sed nondum, vt opinor, ad improbitatis Iustiniani fundum venimus: graue enim erat peccatum, priuatorum fortunas diripuisse : sed tamen sic partas opes, si saltem vtiliter expendisset, tolerabilior eius nequitia apparuisset : ita prorsus, inquit Procopius, Sed eas, illicò, vel in insana ædificia insumpsit, vel prodegit barbaris : & istam quidem, Alemanne criminationem, tacitus præterirem, nisi eam tibi mirificè placere cernerem: primum igitur de ædificijs videamus :

cen-

Centum eum & quinquaginta vrbes
vel instaurasse, vel diuerlis fatorum,
vijs destructas restituisse, testatur E-
uagrius: horum tu ædificiorum quod-
nam tandem, insanum dicendum fuisse
putas? sed erat urbium & ciuitatum ab
eo vel extructarum vel restauratarum,
numerus, templorum & sacellorum
nullus: struxit enim numero in di-
uersis orbis partibus infinita: sed im-
primis, Sanctæ Sophiæ Constantino-
poli ecclesiam, quæ Salomonis tem-
plum, & opere & materia longè supe-
ralle perhibetur. Quid? ista tu ædifi-
cia, an insana a Procopio appellanda
fuisse existimasti? Ad leuiores descendo:
ingentem, senibus, infantulis, lepro-
sis, morbo vel casu debilitatis, peregri-
nis, denique pauperibus fouendis &
sustentandis ædificiorum numerum ex-
truxit: Tu igitur in istis ecquod, Ale-
manne, insanix vestigium reperisti?
Quid vias, (nam & hæc inter Iusti-
niani ædificia, a Procopio recensentur)
diuersis regionibus, ad summam
incolentium vtilitatem stratas me-
mo-

memorem? Appius olim & Flaminius, suam quisque viam in Italia munendo, non solum gratam, verum etiam æternam sui nominis memoriam posteris reliquerunt; solus igitur Iustinianus, vias sternendo, non facti gratiam, non nominis memoriam, sed insani opinionem reportabit? nihil ego hic de aquarum ductibus, nihil de balneis, nihil de Theatris, ab eo extructis dicam quanquam ex tribus istis, primum ad multiplices vitæ vsus, alterum ad sanitatem corporis, tertium vero genus, ita ad voluptates & oblectamenta animi referebatur, ut & temporum illorum consuetudini conueniret, & ab insaniz suspicionem longè abhorreret. At enim
 ” magnū pecuniarum pondus, marinis
 ” substructionū molibus demergebat,
 ad fluctuū vim amolendam: at, inquā,
 erat illud opus, Regium, vtile, necessarium: Fluctuum vim amoliebatur? ni fecisset, Euxini fluctus per Propontidem effusi, ipsam sæpe urbem, magna sui parte in planitie sitam vorticibus suis inundassent. & Zozimus quidem Constantinum magnum, hijs ipsis nomi-
 mi-

minibus accusabat, quod pecunias publicas, in struēturas inutiles expendisset: quod sui nominis urbem nimium adauxisset: quod ad urbis incrementum, palos in mare defixisset, & iisdem ædificia imposuisset. Quid igitur? Quisquamnetam demens, ut vel illam Zoimi, aduersus Constantinum, vel hanc Procopij contra Iustinianum accusationem auscultandam esse putet? Verum, ” magnorum, inquit, lapidum obici- ” bus contra Ponti confluentis impe- ” tum pertinacius ire libuit, & quo- ” dam diuitiarū conatu maris violen- ” tiaz quæsitā gloria, obluētari. Nihil vnquam lic timui, Alemanne, quam ne Iustinianum, alterum post Xerxem, eo ipso in loco, Neptunum compedibus vinxisse diceret. Quasi vero maris fluctus, ad humanæ vitæ usum, vel excludere, vel concludere, nihil aliud esset, quam aduersus naturam bellum gerere? Quid igitur, Alexander ille magnus? qui cum Tyrum, urbem in insula sitam, oppugnaret, aggerem a terra, per profundum mare, aduersis, non solum fluctibus, verum etiam hostibus, & in ipsa muni-

munimenta, dies noctesque pugnanti-
bus, ad vrbs mœnia perduxit? Quid
Veneti? qui in ipso mari emporium or-
bis celeberrimum constituerunt. Quid
Batani? quibus, si vnâ noctem a solita
sua in aggeribus tuendis & reficiendis
industria & opere cessarent, maris dilu-
uio iterum esset pereundum. Quid de-
nique tota nauigandi ratio? qua fluctus
marini, non franguntur, sed peruolan-
tur. Omnia Deus humano ingenio per-
uia esse voluit. Itaque nihil languidi-
us, nihil enervatius, quam quod a poeta
lyrico, tam flebili versu decantatur.
” Nequicquam Deus arbiter prudens
” Oceano dislociabili terras dissecuit, si
” tamē Impiæ nō tangenda rates tran-
” liunt vada, impias rates appellat, qua-
rum inuentor & fabricator erat Deus,
quibus terræ, regionibus difficissimæ,
tanquam ponte iniecto coniunguntur:
& naturæ opes, per diuersa mundi
climata dispersæ, humano generi bre-
ui manu communicantur. Itaque si
Constantinus & Iustinianus, maris im-
petum, obiectis molibus frangebant,
non erat illa structura inutilis dicenda,
quæ

quæ tantam vrbi securitatem attulit, nedum insana, quæ sine summo consilio & exquisitissima artis ratione perfici nequibat.

Quid? quòd ipse Procopius, dum cætera Iustiniani ædificia meritis laudibus celebraret, illam ipsam molem, quam nunc vituperat, impensè laudandam esse censuit. non est inquit Alemannus sed ibi more suo, per speciem commendationis, tacitam parabat vituperationem, quam apertè hoc Anecdotorum libro erat exaggeraturus. Quid audio? rem in libro de Ædificijs vituperabat Procopius, quam in Anecdotis exagitaturus erat? rem quæso ad calculos reuocemus. Ante a me dictum est, & est nunc rursus dicendum, Anecdota ista scripta fuisse, tricesimo secundo Imperij Iustiniani anno: libros verò de Ædificijs, anno eiusdem Imperij tricesimo nono editos fuisse tu in tuis notis, quas Historicas appellas, non dissimulas. Itaque si quid, in Anecdotis peccauerat, potuit quidē illud in libris de Ædificijs corrigere: at vero tacitam in hijs parasse

parasse vituperationem, quam in illis
exagitaturus erat, affirmare, non error
est sed amentia. Quare excute qua-
so, Alemanne, & euolve intelligen-
tiam tuam, vide inquam quantum tu
vel ingenio vel pudori tuotacias iniu-
riam, dum Procopium per fas &
nefas subleuando, tuam vel rerum
ignorantiam, vel oris inuercuriam
prodere non verearis. Salua igitur res
est ab ædificiorum insania: sed maius,
vt opinor, periculum a pecunijs in bar-
baros effulis pertimescitur. Hunno-
rum, inquit, ducibus nulla ratio-
ne acceritis, immanes pecunias,
perdita munificentia largitus fuit.
Equidem Alemanne, bella gerere,
quam, (vt Enniano verbo utar,) cau-
ponari, maius & prastantius esse non
nego: sed tamen ista bellorum cau-
ponatio, & periculorum, quæ aliter
pro tempore propulsari nequeant, re-
demptio, sua sæpè nec vtilitate, nec
laude caret: quamuis enim semper
gloriosum sit pacem vendere, tamen
non est semper turpe pacem emere:
Quo quidem mercaturæ genere, duo
præter

præter Iustinianum, artifices olim fuisse legimus; Philippum Macedonem, Alexandri magni patrem, & Ludouicum vndecimum, Gallorum Regem: quorum iste, Edoardum nostrum, eius nominis quartum, cum validissimo exercitu Galliam ingressum, & Parisiorum vrbi imminentem, muneribus & tributi spe delinitum, in Angliam cum risu remisisse dicitur, Iustinianus verò, vt in rebus maioribus versabatur, ita in hoc genere solertiæ vtrumque superabat. Primis statim Imperij sui annis, bellum cum Cabade Persarum Rege, varia fortuna gessit. Sed cum bellum Vandilicum, in Africa suscipere decreuisset, pacem cum Cabade, annua mercede cōstituta, fecit. Ita vires imperij omnes in Africam conuertit, & extincto Vandilorum regno, ingentem inde prædam a Belisario recepit. Nec ita multò post, Cabades legatos Constantinopolim, tantam victoriam gratulatum mittit: Hij per iocum prædæ Africanæ partem a Iustiniano petunt: Enim verò inquirunt, nunquam hanc tam claram victoriam de Vandilis

Vandilis reportasses, nisi pacem tibi Cabades dedisset: Imò, ò Persarum Rex, pacem ate Iustinianus non datam, sed cinptam habuit magno quidem pretio, sed maiore emolumento accesserunt enim corollarij loco, primum Africa, deinde & Italia, non tuo munere, sed suo Marte, & bonitate diuina, Romano imperio recuperata. Neq; verò istam cum Persis pactio nē multum vituperandā fortasse putat Procopius, sed Hunnis datas pecunias acerbissimè criminatur. Erant autem Hunni, ultra Mæotidem, ad orientem & Boream collocati, qui circa Valentis Imperatoris tempora, Cerua, vt fertur, per vastissimas voragines viam monstrante, ad Istri ripam, pulsus inde Gothis, confederunt: inde transito sæpè per hyemem flumine, nunc in Thraciam, nunc in Græciam & Macedoniam, sæpè verò ad ipsa Constantinop. mœnia populabundi penetrabant. Hos igitur Iustinianus, cum propter ingentem eorum multitudinem reprimere non posset, datis interim pecunijs, vt Cerberum offa, demulcebat: & id quidem

quidem ciues Byzantini ægrè primum terre : indignum rati , quod prædis alioquin onusti , pecunijs insuper ab Imperatore cumulati barbari abiissent: Imperator verò alia planè & longè maiora animo prospiciebat: decreuerat enim gentes illas, in testinis seditionibus debellare. Itaque nunc hos, nunc illos, pecunijs, subleuando, omnes breui temporis spatio sic attriuit, vt ne nomen quidem Hunnicum, post Iustiniani sæculū, vllibi remanserit. Tum verò stulti ciues prudentiam & planè diuinum Imperatoris consilium suspicere, admirari, laudibus in cælum tollere, plus denique in illo vno, ad salutem publicam præsidij, quam in validissimorum exercituum robore inesse confiteri, vt author est Agathias. Nihil inius in hoc opere qualicum est, Alemanne, quam vt Iustinianum laudare videar: non enim cum hoc tempore laudare sed defendere institui: sed tanta erat illius viri virtus, & per omnes vitæ eius partes sic diffusa, vt difficile sit eum in quacunq; causa, sine laude nominare.

Itaque non erat Iustinianus sanguini-

narius, non in opibus conquirendis rapax, non in disperdendis profusus, sed erat tamen, ut opinor, quouis Sardanapalo mollior, effeminatior, & omni turpissimæ libidinis cæno inquit. "nator: erat enim, inquit Procopius, "mulierum amoribus perditè deditus. Siocinè vero serres habet Alemanne? ad exempla veniamus: cuius ille vxorem? cuius filiam? cuius ancillam? vel præmijs corruptit, vel lenocinijs sollicitauit, vel animo omnino cõcupiuit? qua tu illum libidine infamem, qua cupidine contactum inuenisti? cuius vnquam thorum? suum, an alienum violauit? quod denique in omni eius vita, amoris, præterquam coniugalis, & concessi, argumentum dedisse legitur? Hæc vero non temerè, nec verbosè, sed ita quærimus, ut per ista quasi vestigia, ad libidinis illius, si quæ fortè fuit, locum & latebram veniamus. Itaque illud porrò quæro, quis vnquam tantus castitatis amator? quis tam rigidus pudicitix custos? quis tam seuerus libidinis, & inconcessæ voluptatis vindex? nec ego ista de Iustiniano
tan-

tanquam de Caio, vel Augusto Cæsa-
ribus loquor: qui seuerissimas aliorum
cupiditatibus leges statuerunt, quum
ipsi interiti, omnium, quæ venerant,
lectorum pressores dicerentur. Noster
verò ille pudicitiam, non legibus &
edictis, sed moribus & exemplis sanxit:
nec sibi vnquam illud flagitij permisit,
quod alteri licere noluit. Quoniam
verò, Alemanne, Procopius ille tuus
Iustinianum nostrum libidini, adul-
terijs, scortationibus, & obscenæ cor-
poris voluptati tam perditè deditum
fuisse clamat, faciam vt appareat to-
tam vitæ illius rationem ab ista labe
penitus abhoruisse: Notum enim est
illud Comici, sine Cerere & Baccho
frigere Venerē. Quis autem vnquā cibi
potusq; Iustiniano abstinentior? nunquā
ille cibi nunquam potus se expleuit sa-
tietate; sed ferè primis delibatis fer-
culis, mensam tolli iussit. præter rem
prandiorum consuetudinem esse ratus,
& tanquam onus a natura impositum,
quantum licuit, defugiendum. Sed
ista temperantiæ laus est: quid ieiunia?
sæpè vnum alterumque diem & no-

Item cibo abstinuit, & totum biduum non alio obsonio, quam aqua & agresti oleo ducebat. Quid igitur absurdus, quam tantam eius temperantiam, profusæ libidinis, ieiunia verò religionibus impensa obscenæ cupidinis accusare? nisi fortè illud Procopius, non ad mores, sed ad naturam referebat. Ut ferunt Zopyrum quendam, qui se naturam cuiusque ex forma & vultus habitu perspicere profitebatur, Socratem inter cœtera libidini deditum affirmasse: cumque a circumstantibus irrideretur, ingenuè confessum fuisse Socratem, se natura quidem ad libidinem propensiores esse, sed naturam illam ratione correctam dixisse. Itaque si Iustinianus, ad libidinem pari naturæ propensitate ferebatur, multo tamen facilius, quam Socrates, se corrigere & emendare valuit: habuit enim non solum rectæ rationis adiumentum, verum etiam Christianæ religionis subsidium, quo ad agrestem illam feram edomandam vteretur. Quid? quod Socrates Græcorum more epulis & vino, præsertim in deorum festis,

festis, ut ipse apud Platonem sæpius
proficetur, largius semper utebatur:
Iustinianus verò victus temperantia, de
libidine victoriam, & continentię lau-
dem facillè reportabat. Aperta igitur
res est, & ipsa natura nos admonet, li-
bidinem omnem mores istos & vitę
consuetudinem auersari. Quid de vi-
gilijs loquar? quibus ita utebatur, ut
somnia nunquam indulgeret, rarò tan-
tum caperet, quantum naturę sufficere
videretur. Præclarè Homerus, non
oportet, inquit, virum reip. consulen-
tem noctem somno ducere: Plato ve-
rò, libro septimo de legibus, vigilia-
rum usum & utilitatem, multis verbis
prosequitur: easque in magistratu di-
ligentissimè requirit: sed ante omnia
libidinis aculeos, tanquam lima qua-
dam, atterunt, & obtusiores reddunt,
imo frangunt prorsus & nocendi vim
omnem auferunt. Quid ad hæc Pro-
copius? nescio, inquit, nisi quod qui
" in tanta cibi potusque & somni ab-
" stinentia, rebus Veneris tam per-
" ditè esset deditus, non homo sed

„ perniciosus dæmon videri debuit.
 Quid vero hoc erat aliud, Aleman-
 ne, quam quod Iudæi olim, referen-
 te Salvatore, de Baptista? venit, in-
 quit, Ioannes, neque edens, neque
 bibens, & cum dæmonium habere
 dicitis. At credo, Vigiliarum suarum
 tempus nec aptè, nec utiliter insume-
 bat: rem acu tetigisti, inquit Pro-
 „ copius: horam enim vnam, somno
 „ indulgens, reliquum tempus, con-
 „ tinuis terebat deambulationibus,
 „ quod quidem tempus si rebus agen-
 „ dis insumpsisset: Resp. certè ad sum-
 „ mam felicitatem peruenisset. Quid
 igitur, Alemanne, si ostendero, cum
 quod postulat Procopius, in rebus vel
 ad Remp. vel ad ecclesiam, vel ad re-
 ligionem, & animæ suæ salutem per-
 tinentibus impendisse? Arfaces qui-
 dem, cum Artabanem, de quo suprâ
 mentionem fecimus, ad eandem Iusti-
 niani, rei conficiendæ facilitate com-
 memoranda, impelleret, hominem,
 „ inquit, sera nocte in cubiculo ob-
 „ ambulante, & cum veteriosis qui-
 „ busdam presbyteris & Sacerdotibus
 de

„ de rebus ad religionem pertinen-
„ tibus differentem reperiemus. Quid
ipse Iustinianus? an non vigiliarum
suarum rationem ubique reddit? Om-
nes, inquit, nobis dies & noctes
contingit cum omni lucubratione de-
gere; semper volentibus, ut aliquid
utile & placens Deo, a nobis præbeatur,
& non in vano vigiliis ducimus, sed in
eiusmodi eas expendimus concilia, per-
noctantes, & noctibus sub equalitate die-
rum utentes, ut nostri subiecti sub omni
quiete consistant. Videsne Alemanne,
Iustinianum non otiosis deambulationi-
bus, sed ecclesie, Religionis, Reip. &
subditorum otio, paci, utilitati vigi-
lias suas impendisse? Etenim quantum
temporis alij sæpè Reges & Principes
commellationibus & epulis, quantum
venationibus & ludis, quantum citha-
ræ & somno tribuunt, tantum ille, non
solum voluptati & otio, verum etiam
naturæ ferè ipsi subtractum, ecclesie,
& imperij negotiis tribuebat. Aliter
si res fuisset, nunquam ille, tot tan-
tasque res in imperio gessisset, non
illam ecclesie formam suis legibus

constituisset, non Idolorum cultum
sustulisset, non denique tot gentes,
Blemyas, Arabas, & vtramque Mau-
rusiorum nationem, suis consilijs,
rationibus, hortatibus, ad fidem
christianam conuertisset. Non li-
benter equidem facio, vt Iusti-
nianum cum Iuliano comparem,
sed tamen Marcellinus, scriptor
sue ætatis fide & iudicio probatissi-
mus, Iuliani in cibo potuque tempe-
rantiam continuasque vigilas, & no-
ctis in officia, priuata, publica, & di-
uina partitionem summis laudibus
efferre non dubitauit. meritò illud
quidem; sed quanto iustius, hoc
ipsum in Iustiniani præconijs facien-
dum? qui non, vt Iulianus, a Chri-
sto profugus Iouis sacra, sed verè
diuina Christi Iesu mysteria, & cor-
poris illius, hoc est, ecclesiæ nego-
ria dies noctesque in somnes ducendo,
toto animo procurabat? omnino enim
ad has res, mente opus est, qua rectè
vti nequeunt, multo cibo & potione
interdiu compleri, noctes vero totas,
vel voluptatibus vel somno dediti.

Scio

Scio te, Alemanne, nihil de Iustini-
ani laudibus inuitius, quam ista eius in
rebus ecclesiæ procurandis præconia
audire: sed eò me perduxit Iustiniani
ab obscenæ libidinis crimine defenden-
di via: Quid enim, ô Deus bone, præ-
stat ratio? quid ieiunia? quid sanctis-
simorum hominum frequentatio? quid
tot misericordiæ opera? quid nocturnæ
pro fide Christi lucubrationes? quid
exantlati labores? quid suscepta peri-
cula? quid bella gesta? quid reliqua
pietatis officia, homini christiano præ-
stant, si animum a libidinis furore libe-
rum & immunem non præstant? Hijs
certè armis fretus Iustinianus de teterri-
mo illo vitæ humanæ monstro trium-
phabat: extatque in eam rem, Agapeti,
Diaconi, doctissimi iuxta, sanctissimiq;
viri, in suis, ad ipsum Paræneticis, elo-
“gium: Verè, te inquit, Imperatorem
“dixerim, quandoquidem libidinibus
“imperantem, & pudiciæ corona ful-
gentem video. Qua de re, quoniam
fatis mihi nunc dixisse videor, ad Pro-
copiana conuitia animum referamus.
“Perniciosus, inquit, Dæmon erat Iusti-
nianus

nianus : Quid ? vtrumne propter solam
 libidinem ista dicit, an ob reliquæ vitæ
 turpitudinem ? imo , propter insanam
 & perditam totius vitæ rationem :
 “ Mihi enim , inquit , & mei ordinis
 “ plerisque nunquam ille homo visus
 “ est, sed perniciosus Dæmon, & fune
 “ sta hominum pestis, quæ omnes ho-
 “ minum rationes, atque negotia, per-
 “ ditum ireret, eoque humana indutus
 “ forma, quasi semi-homo furia, sic vni-
 “ uersum terrarum orbem , convul-
 “ serit.”

Nihil aliud a te hoc in loco, quæro,
 quam an ista bellua, tibi, Alemanne,
 historici nomine digna ? an in scriben-
 do vllam historię legem seruasse, an
 denique qui isto modo rem agit, fidem
 in aliquo mereri videatur ? Non est,
 ” inquis, sic intelligendus Procopius,
 ” quasi Iustinianum re ipsa Dæmo-
 ” nem fuisse diceret : sed communi
 ” loquendi consuetudine vsus, cum
 ” Dæmonem appellat: quem rem. præ-
 ” cipitem eg ille refert. Nihil agis, A-
 ” lemanne, rem ipsam astruere cona-
 tur: & ab ipso Dæmone genitum fuisse
 vult

” vult : ferunt , inquis , eius matrem ,
” nonnullis ex necessarijs narraſſe , cum
” non Sabbatij conjugis , aut hominum
” cuiuſpiam fuiſſe ſobolem , ſed ante-
” quam grauida facta fuiſſet , dæmoni-
” um quendam , ad ſe uentitare ſolitum
” qui non ad viſum ſed ad contactum ,
” ſe præberet , & accubaret ſibi , &
” quali maritus coniugem iniret .
Quid ? an non aperte vides , id agere ,
in eo laborare Procopium , vt cum ab
Incubo , ad mortalium perniciem , geni-
tum fuiſſe , populo perſuadeat ? at quam
ridiculè ? eſto enim ; eiufmodi inſom-
nia paſſa eſt Iuſtiniani mater : ſed & aliz
plures ; quæ liberos inde ad patriæ ſux
immortale decus & gloriam pepere-
runt . Olympias , Alexandri Magni ma-
ter , negabat eum a Philippo Macedo-
num Rege fuiſſe genitum : ſe enim ſibi ,
qua nocte eum vtero conciperet , cum
ingenti ſerpente voluntari viſam affir-
mabat . Africani Maioris mater , quid ?
an non ſimile quid ſibi in ſomnis acci-
diſſe dixit . Et tamen quantum ille Ma-
cedonum , hic Romanorum gloriam
auxit , quis non intelligit ? Iſta enim

Insomnia, quoties animis obuersantur
non turpitudinis & infortunij, sed futu-
ræ plerumque amplitudinis & clarita-
tis præfagia existimantur. At enim
“multi ex seruis spectrum quoddam Iu-
“stiniani specie, aliquoties palatium o-
“berrare viderant. Quid? an ipse Pro-
copius aliquando vidit? non: sed ab
alijs audiuit? Quid? an non intelligis
Alemanne, illum, cum Anecdota illa
scribere instituisset, omnes undique fa-
bularum rumusculos collegisse? Huc
enim pertinet, & illa de monacho quo-
dam fabula: qui cum ad Imperatorem
priuata legatione missus aduentasset,
nullo verbo emissio, sola vultus maiestate
territus, gradum retulit: ad suos vero
reuersus, & facti causam interrogatus,
respondit, se in Regio solio Dæmonum
Principem residentem vidisse, quem
nec adire, nec rogare quicquam esset
animus. Itaque a te rursus Alemanne,
rogo, an ista tibi eiusmodi esse videan-
tur, quæ historiam deceant? an tu ei
fidem in aliquo habendam esse putes,
qui mulierum insomnia, seruorum
mendacia, monachorum deliria ad cla-
rissimum

rissimi viri & summi Imperatoris famam lædendam inducere non dubitauit? sed ista tamen, vt in vitioso & stolido scriptore, vtcunque ferenda sunt: Illud vero, quam nefandum? quam impium? quam blasphemum? In Iustiniani, inquit, consilijs ministrasse præbuit, fortuna, ad mortaliū perniciem: quandoquidem sub idem tempus, & terræ motibus & pestilentijs, & fluminum eluisionibus, tot acciderant vastationes, vt illa etiam a Iustiniano, non humana vi facta videantur. O scelus: quis vnquam fortunæ tantam vim? tantam in rebus humanis potentiam? tantum numen tribuit? sed nolo ego hominem Gentilem, ad christianæ religionis libram expendere; ad rationem venio; cuius ego in conuitatore maledico, & furioso vim & medullam non requiro: umbram ipsam & imaginem si tenuerit, satis ad Iustiniani infamiam esse volo: Prostratæ, inquit, sunt terræ motibus Antiochia, vrbis orientis primaria, & Seleucia, & in Cilicia inclyta vrbis, Anabarsus. Opinor, Alemanne, vera esse quæ nar-

rat Procopius : sed quid ad rem ? erat Antiochia vrbs, cum cœteris rebus clara, tum præcipuè Christiani nominis prærogatiua. Veruntamen diuino iudicio, tantas illa, tamque frequentes clades, quantas non alia ferè per vniuersum terrarum orbem ciuitas passa fuisse reperitur. Quoties a peste occupata ? quoties seditionibus agitata ? quoties ab hostibus vastata ? quam infinitis penè terræ motibus subuersa ? ne nimis antiqua repetam: Traiano olim præsentē terræ motu funditus euersam fuisse testatur Dion : iterum Leonis magni tempore, simili casu oppressam fuisse memorat Euagrius : rursus Imperante Iustino Seniore, anno a Christo incarnato, quingentesimo vicesimo sexto, penè deleta est ; biennio post, eodem Iustino adhuc superstite, quarto terræ motu corruit : Iustiniano vero regnante, bis eodem casu prostrata iacuit. Bis ab eodem restituta, & pro Antiochia Theopolis appellata, hoc est, ipso nomine, Deo consecrata fuit : nec vnquam postea similem calamitatem subiisse legimus. Hoc cinè igitur, tu, Alemanne, vel

vel natiuis Iustiniani furijs, vel fortunæ
se illi ad tam inclytæ vrbis perniciem,
ministram præbenti tribuendum fuisse
putas? Quid Seleucia? nunquamne
ante Iustiniani imperium, terræ motu
concussa? frequentissimè: nam quod
ad Anabarsum attinet, satis quidem ex
Euagrio constat, eam non Iustiniani
sed Iustini Senioris tempore concidisse.
Sed quæ hæc est Procopij insania? Ni-
li in Ægypto, Cydni in Asia eluiones
Iustiniano tribuit. Quid? Tibris Ro-
mana, nunquamne inundatione sua
urbem afflixit? equidem Alemanne,
in vrbe superstitionibus deditissima,
fluminis illius excrecentiam, prodigio
semper habitam, & ex libris Sybillinis
hostijs maioribus plerumq; procuratam
fuisse non ignoro: sed quis tamen vn-
quam cum vel Regis, vel Consulis, vel
Dictatoris auspicijs imputabat? Verum
& grauis pestilentia, Imperante Iusti-
niano, Romanum orbem inuasit; fateor,
sed & aliàs sæpe. Neque vero, Ale-
manne, deerant qui tantæ cladis cau-
sas, sermonibus inter se illo ipso tem-
pore, agitabant: quorum alij ex Æ-
gypti-

gyptiorum & Chaldaeorum libris, rem ad temporum reuolutiones, & pestilentium quorundam siderum periodos, & coitiones, quas illo tempore contigisse compererant, referebant: alij diuini numinis iram aduersus mortalium peccata concitatum memorabant, vt refert Agathias: sed quis vnquam praeter Procopium eò impudentiae processit, vt eam vel fortunae malignitati, vel Imperatoris meritis adscriberet? dum ista scribo quanta Londiner. sem nostram ciuitatem pestis inuasit? quam fera? quam mortifera? supra quinque mille & ducenta funerum, vnica septimana elata vidimus: Quid igitur si peccatis nostris sic exigentibus, eodem accederent, bella, tumultus, hostium incursiones, fames, fluminum aut marium eluiones, terrae motus, aliae deniq; strages? quisquamne tam agrestis & barbarus, tam Paganus & impius, vt ea, non a Deo, sed a sacratissimo nostro Principe Carolo, fortuna se ei ad perniciem nostram ministranti praebente, profecta esse dicat? absit. Sed me in isto vestrorum Alemanne conui-

tiorum

tiorum cæno & labe iamdudum versa-
ri cederet, ad crimina redeamus: quorum
illud grauissimum ferè affertur, quod
Imperator, nequam scilicet & malus
in Christianis ad vnitatem fidei trahen-
dis vehementissimè laborabat. Sæpe,
Alemanne, negavi Procopium tuum,
hominem fuisse Christianum; id nunc
rursus nego: eumque planè Ethnicum
& Paganum fuisse dico: cur enim san-
ctissimum istud Imperatoris studium
damnabat, nisi quod Christianorum de
Deo sententiam, non stultitiam, sed
insaniam esse iudicabat? Legatos olim
Iustinianus ad Iohannem Pontificem
Romanum, miserat, qui ei significarent
quid circa impia Nestorij & Eutychetis
(quorum ille diuinitatem, hic humani-
tatē, Christi negabat) dogmata statuisset
Hinc vero de Rei christianæ summa, de
fide, de spe, de salute nostra sollicitudi-
nem, ἀπογοιζὺν καὶ πῶς hoc est furiosam
quandā stultitiā appellat Procopius. Au-
diamus igitur hominis sapientis senten-
“tiā: tutius, inquit, hæc ego silentio præ-
“teribo, sola tantū credulitate venera-
“tus: siquidē de Deo, nihil ipse præterea
affir-

affirmauerim, nisi quod bonus omni ex parte sit, reliquæ vniuersas sua potentia cōplectatur: de hisce vero controuersijs, ita quisq; vel Sacerdos vel priuatus homo loquatur, quemadmodum illi sentire libuerit. Op̄clarū christianum, & Vaticanani hominis, aduersus Iustinianum patrociniū dignum: nihil, inquit, ego de Christo; homo fuerit, an Deus, an neuter, an vterque, viderit Nestorius, viderit Euthyches, viderint Christiani, quid ad me, ista ægroti veteris insomniæ? Deum propter bonitatem optimū, propter potentiam maximum agnoscere, veterum Romanorum more non dubitabo, istæ verò de Christo quæstiones, quid in se habent præter stultitiam & insaniam? Itaque non solum stultus & Asinus verū etiā furiosus & demens Iustinianus, qui, vt in vnā se omnes de re ista sententiā cōuenirēt, tā opere laborabat. Quid? tu Alemāne, hac etiā in causa Procopio astipularis? nō, inquires, sed tamē in eo grauiter peccabat Iustinianus
”qua tandem ratione? quia, inquis, id,
”vt ecclesiæ Doct̄or & Antistes, agere
”visus est, non vt Imperator. Nolo,
Alc-

Alemanne , tibi omnia licere putes.
Tua ista , Romæ forsitan, credulæ
iuuentuti, quotidianis lectionibus in-
sinuarisat commodè potuerunt: typis
verò mandari, & virorum doctorem,
liberèque sentientium iudicio obijci
, non debuerunt. Egit, inquis, vt
, Antistes: quid? Vtrum exorcismis;
solennibusque precationibus, & thu-
re, an legibus, iudicijs, imperijs, Iu-
stinianum rem illam transegisse putas?
extant leges, extant constitutiones eius,
veteres & nouellæ, quam tu in illis
Antistitis, aut ecclesiæ doctores vm-
bram reperisti? nisi fortè omnes Prin-
cipes, qui in terris suis rerû diuinarû so-
licitudinem & curam gerant, quique
ecclesiarum res causasque introspeciant,
Antistites & Episcopos per contumeliã
appellandos esse credis: Verùm Fa-
, cundus Hermiensis, illud Iustinia-
, no, edito libello, in os dicere olim
, non verebatur. Non est, Alemanne,
huius diei Sol, qui primus illorû homi-
nû fastû vidit & arrogantiam: iam tum
ecclesia vestra, illud superbix & re-
meritatis monstrum parturiebat, quod
iam

iam peperit. Quid autem, si non Hermienſis ſed Hermes ipſe? quid ſi non Facundus, ſed ipſa facundia dixiſſet? an fidem faceret? nullum tantum eſt ingenij flumen, nulla vbertas orationis, nulla dicendi vis quæ hanc hominibus cordatis, & in illorum temporum hiſtoria verſatis, opinionem ingerat. Sed
” redeo ad Procopium. Inſuper, in-
” quit, Ludos & Theatrales, & Circen-
” ſes, & venationes ſuſtulit. Quid igitur, ſi Io. Chryſoſtomum & beatum Auguſtinum illo tempore viuere contigiffet? quibus illi laudibus & præconijs, tam pium Imperatoris ſtudium celebraſſent? quoties illi? quam in omni ferè ſcriptorum ſuorum parte, ſcænam, vt diſciplinæ corruptricem, pudoris nouercam libidinum incentiuam, vitiſſimam nutriciam, denique vt rem chriſtiano nomine indignam, de-
,, teſtantur? Verùm illud conſuetis ex
,, ærario expenſis paſſurus egit. Quid?
an non Mecænaſolim, in prudentiſſima illa ſua ad Auguſtum Cæſarem de rep. conſtituenda, oratione, a Dione Caſſio memoriæ prodita, id ipſum, vt ille faceret,

ceret, multis quidem rationibus contendit, sed illa potissimū, quod nullius utilitatis res, oneri arario non ferendo
“ esset? At enim, multæ scænicorum,
“ aliorumque opificum, & operario-
“ rū familiæ, quæ inde victum quæ-
“ rebant, subito destituebantur. Imperatorem igitur adissent: ab illo responsum tulissent, si non optatum, at saltē, quale ignauus olim Atheniensis a Solone tulit: qui egestatem suam lamentanti, & quomodo victum inueniret, subiinde interroganti, tu vero, inquit, fodito, & inuenies. Itaque Alemanne, scænici illi, aurigæ, & vrsarij, vel fodere, vel arare, vel aliquid agere, vel mori denique potius, quam tam turpitatione vitam tolerare debuissent.
“ Verum erat, inquit, Iustinianus a-
“ deo illiberalis, vt etiam consueta do-
“ natiua militibus denegaret. Enimvero Alemanne, si deneganda censuit, erat hoc prudentiæ, si denegauit, constantiæ illius tribuendum; Quæ enim vnquam tanta militaris disciplinæ in illa Rep. corruptela, quam donatiuorum largitio? possem Alemanne,
hanc

hanc causam infinitis rationibus & innumeris autoritatibus defendere: dixisse sufficiat, eum, militem legendum non emendum, lectum vero, non insuetis donatiuis, sed consuetis stipendijs continendum censuisse. Imo "inquit, sed nec solita stipendia, militibus sæpe persoluit: fortasse, Alemanne, non habuit pro tempore unde solueret. Quoties vero C. Casarem? quoties Imperatores alios, ob non numerata Militibus stipendia, ad ultimam ferè fortunarum suarum desperationem adductos legimus? Iustinianus autem, etsi ærarij difficultatem aliquando patiebatur, attamen fide & autoritate ita semper valuit, ut militum non dico seditionem, sed ne murmur unquam senserit. Quorsum vero ista a Procopio commemorantur? eò ut opinor, ut Iustinianum apud milites inuisum faceret: audi igitur nunc & illa, quæ apud urbanam multitudinem exosum reddant. Mos erat, inquit, "inopi plebi annonam, hoc est, frumenti "mensuram quandam viritim distribuere. Erat quidē, ut ais, Alemanne mos; quo

quo potentiores olim in Rep. Romana
Ciues, & oppressa demum Rep. Cæ-
sares, inopem plebeculam, tanquam
vinculo quodam sibi obstrictam, sem-
per in manu habuerunt. Itaque iam
inde ab initio ceperat Augustum impe-
tus consuetudinem illam abolendi. Sed
metu, ne successorum ambitione resti-
tueretur, destitit, ut author est Sue-
tonius. Iustinianus verò, ut erat in
in rebus agendis constantissimus, usum
illum, non abolendum censuit, sed a-
boleuit, omnem nimirum populum,
legibus non illecebris in officio conti-
nendum esse putauit: deinde plebem
urbicam in otio, se Principe, nu-
triri noluit. Tertio in loco, ærarium,
quod tot bellis gerendis vix sufficeret,
inutili expensa exhauriri, rem flagitio
proximam esse existimabat: postremo
non erat iam amplius illius largitionis
causa. Cum enim infantibus, senibus,
morbosis, paupertate, vel alia quauis
difficultate laborantibus, structis in
omni genere hospitij, sumptum lar-
gissime præbuisset, quid erat ultra
iam frumentaria largitione opus? ve-
rum

rum contra morem vsitatum, arario debita nunquam relaxauit; at, inquam, optimè hunc morem soluit Iustinianus, Iulianum, (non neminarem si res religionem tangeret) in eo sequutus; qui ad vsque finem vitæ, vt ait Marcellinus, id pertinaciter obseruauit. Quibus enim, quæso, gratificaturus relaxaret? pauperibus? atqui constat pauperes inter ipsa statim edictorum exordia, ad soluendum siue laxamento compelli solitos: Diuitibus ergo: at quid erat opus, cum rei tributariæ, id est, reip. & imperij dispendio, diuitibus gratificari? "Verum erat causidicis & Iurisconsultis iniuriosus. Hic mihi scilicet verendum est, ne mei ordinis hostem, & inimicum tueri videar. Quid igitur est, quod in Iurisconsultos deliquit Iustinianus? omnibus, inquit, denegatis "præmijs, quibus illi amplissimis, ad-
"uocatione perfuncti, donari olim & "augeri, consueverant. Nimirum, Al-
manne, ante Iustinianum, vt anseres in Capitolio, ita in qualibet ciuitate, iuris-
consulti publicis sumptibus alebantur, qui de iure responderent: Iure vero
civili

ciuili a Iustiniano promulgato, & certa
ratione concluso, omnes suis honorarijs
viuebant, & ad ingentes tum honores
tum opes perueniebant; Legationibus,
Assessionibus Questuris, Senatorijs mu-
neribus affatim fruebantur; ne longè a-
beam: hic ipse Procopius, quid in se ha-
buit, præter Rhetorices, & iuris ciuilis,
in quo omnium mortalium minimè
profecille videtur, opinionem? & tamen
ad quam excelsum honoris & dignita-
tis, cum rerum affluentia, gradum as-
cenderit, iam audistis. nam si ius ciuile
vel mediocriter tenuisset, nunquam il-
le in tot tamque uiliter a Iustiniano
excogitatis & promulgatis legibus con-
demnandis, tam intolerabiliter peccas-
set. Primum legem de centum annorum
præscriptione, Ecclesijs indulta damnata:
latus hic, Alemanne, ad discurrendum
patet campus. Agidi olim, cum trigin-
ta tyrannos Athenis expulisset, quinquaginta annorū possessionem, quanquam
a tyrannis acceptam mouere, duriuscu-
lum videbatur: quam eius sententiam
in libris de Officijs mirificè laudat Tul-
lius: contra Plato, in libro duodecimo

de legibus, in agris & domibus, hoc est, in rebus immobilibus, nullam vnquam præscriptionem valere voluit, Theodosius Imperator inter priuatos, triginta annorum præscriptionem firmam esse iussit: Iustinianus contra ecclesias, nisi centum annorum spatio (quæ longissima hominis ætas esse censetur) possessionem tueri vetuit, postea tamen, cum per huius licentiam sanctionis, negotia multa commoueri, & velut antiquorum vulnerum obductas cicatrices, iterum patere cerneret, legem, quam religioso proposito ecclesijs indulserat, ad quadraginta annorum præscriptionem, ratione fretus reuocabat. Quid igitur est, quod
” reprehendit Procopius? Erat, inquit,
” lex ad ciuium perniciem lata. Nec ego, Alemanne, nego, grauiam quædam inde incommoda reip. prouenisse: Non enim ecclesiastici illa Imperatoris gratia, ad ecclesiarum suarum vtilitatem, sed ad priuatorum iniuriam & suam libidinem abutebantur. Quocirca eam paucos post annos, ab ipso antiquatam fuisse vides. Hoc autem vel scille Procopium fatere oportet, vel ignorasse:
si

si sciebat, erat igitur supra omnes mortales inuidus & improbus: si nesciebat: quid in Rhetore & Iuriconsulto turpius, quam sui temporis suarq; ciuitatis ius adeo ignorare, vt quid in eo ratum, quid irritum sit, non intelligat? nam quod ex Sacerdotibus quosdam, legem illam, a Principe, magno auri pondere, emisse narrat, vide ne tua magis, quam mea interfit, vt crimen illud & stultè & improbè a Procopio confictum fuisse intelligatur. Quid enim? an & Pontifex Romanus, qui legis illius beneficium suæ etiam ecclesiæ, statim concedi postulauit, pretio illud obtinuisse existimabitur? an non venerandam hanc legem, diuinitus per ora Principum promulgatum fuisse, in iure vestro decantatur? vt mihi quidem, mirum sit, te, cum primum in hunc locum incidisses, totum Anecdotorum codicem, blattis Vaticanis creptum isto ipso nomine igni statim non deuouisse. Verum lege
“ lata, Buleutarū id est, Senatorū bona,
“ quod nunquā ante factum, ærario vin
“ dicauit. Erras Alemāne, versione tua:
non omnes Buleutæ Senatores appel-

landi erant. Romæ veteri & Nouæ, Senatores erant, alijs in ciuitatibus Decuriones dicebantur. Legem igitur tulit Iustinianus, vt si Decurionum aliquis sine liberis masculis vita defungeretur, eius bonorum pars quarta illius vrbs & Curia ærario accresceret. Non est de re obsoleta pluribus disputandum. Sed exstat in libro decimo codicis titulus Quando & quibus quarta pars debetur ex bonis Decurionum, exstat etiam Iustiniani Nouella constitutio trigesima octaua, in qua n. hil cautum legitur, nisi quod totidem pæne verbis ab Imperatoribus Theodosio, & Valentino prius statutum fuisse reperitur. Quid ego legem de re vestiaria? de armis alijsq; mercibus prohibitis, non exportandis? quid de inlitem iurando? quid infinitas alias leges, multa ratione, a Iustiniano latas, nullo sensu a Procopio exagitatas memorem? cui enim non tedium, & lassitudinem pariat, ipsa talium conuictorum enumeratio? me certè tam fugitiui hostis terga cedere, non solum tædet, verum etiam pudet: non enim ratione, non rerum notitia, non
con-

cōsilio, nō deniq; iudicio, instructus, sed
rabie & furore, & insana quadā malē de
Iustiniano dicendi libidine inflammatus
ad scribendum prodijt: Quocirca nul-
la prorsus Anecdotorum istorum est ha-
benda ratio; nulla illis adhibenda fides
multo vero minus Baronij Anastasij, Zo-
naræ, Suidæ, ipsius denique Euagrii, quē
solum huius criminis exortem fuisse vel
lem, conuictijs, animum prudens lector
aduertendum esse existimauerit. Ex illa
enim sentina hauserunt isti, quicquid
aut venenorum aut sordium in eum ef-
fuderunt: Quocirca istam Anecdoto-
rum editionem, præter spem Alemanni
in rem Iustiniani vtiliter versam esse
video: profecto enim nisi hæc in lu-
cem prodijissent, vndēnam illæ de
rapinis & cædibus, alijsque in Iusti-
nianum coniectis probris fabulæ ma-
nassent, mortales semper ignorassent:
nunc autem non solū ipsa nihil nocent,
verum etiam, ne ab istis amplius ei no-
ceretur, effecerunt.

Superfunt adhuc maledicta quædam,
non a Procopio accepta, sed Alemanni
pro-

propria, quibus & respondere superfluum, & non respondere superbum, existimari possit, itaque rem sic temperabo, ut nec maledicum scriptorem sine responsione dimittam, nec beneuolum lectorem operosa defensione teneam. Syluerium, Alemanne, Pontificatu Romano deiectum fuisse criminari: possem equidem crimen hoc, si quod esset, in Belisarium reijcere: sed nihil ego in hac causa, a Belisario, sine Iustiniani mandato factum esse volo: nihil præter ius, nihil sine summa ratione, gestum fuisse contendo. Quis enim temporum illorum tam ignarus, ut non intelligat, Syluerium contra morem à maioribus acceptum, contra fidem, aduersa religione, & ad summam Romani imperij & nominis iniuriam, pontificatum illum, a Gothorum Regis, id est, hominis, si genus spectas, barbari, si religionem, Arriani, si potestatem, Tyranni, si mentem, Romano nomini infensissimi, beneficio occupasse? deinde ut te Procopij tui cultro iugulem, narrat ille, ideo Syluerium a Belisario relegatum, quod secreta consilia cum Gothorum

rum rege agitalle, diceretur: nec dicebatur modo; præstò erat accusator Vigilius: aderant testes, Marcus & Iulianus: proferebantur literæ in eam rem a Syluerio, vt dicebatur, scriptæ: quid ad causam instructius afferri potuit? Sed an relegatū, fame insuper enecari oportuit? minimè, tu autem cuius id scelere factum fuisse somnias? an Iustiniani? inspicere quæso Liberati Breuiarium: ibi, non Iustiniani culpa, sed Vigiliij vestri detestanda fraude, & inaudito scelere, inedia enectum, & tabe confectum, fuisse reperiēs. Quanquam, quid ego te Liberatum inspicere iubeo? inspexisti, & quæ a me breuissimè tacta sunt, ab eo latius explicata perlegisti, & tamen scelus hoc a Vigilio in Iustinianum transferre, non dubitasti. Huic successit is, quem dixi, Vigilius: si tamen ille successor, non Romanæ sedis inualor, appellari debeat: quale, Deus bone, monstrum? quam retrum? quam dirum? cædis ille Syluerianæ autor, dignitatis emptor, foras Episcopus, intus hæreticus, Romæ Catholicus, Constantinopoli Eutychianus, a populo Romano diris omnibus

deuotus: fur, Lupus, & Antichristus, non a Liberato, sed ab ipso Baronio in suis Annalibus vsurpatus, omnium denique mortalium nequissimus, consentientibus omnium bonorum vocibus appellatus. Hunc igitur Roma, Constantinopolim, pertractum, a Iustiniano (is enim est alter criminandi locus) indignis modis habitum, & fune ad collum religato, per Vicos tractum fuisse vociferaris. Quo autore? Anastasio, inquis: Bene sit Anastasio. Quid igitur, si cum, talis cum esset, vltima quæque passum fuisse confiterer? quid si profiterer? quid si gloriarer? ecquod inde criminis Iustinianus contraxisse videretur? non opinor: illud modò mirari soleo, vbi tandem Anastasius ille vester funem reperit, quo Vigilium, sic per plateas raptatum fuisse, asserit: non enim Agathias, non Euagrius, non Liberatus, non Victor Tunnensis, non veterum scriptorum aliquis, non ipse denique Procopius, qui tam graue scæuitiæ exemplum neutiquam siluissent, illud vsquam literis prodiderunt: quin illud potius memorant, vinctum quidem cum ob scelera

Iera admissa Cōstantinopolim adductū:
Iustinianum vero, vel Sacerdotium eius
reueritum, vel fortunæ misertum, ei
in occursum prodijisse, nec amplexibus
modo eum, verum etiam osculis acce-
pisse multis denique eum honoribus
ab Imperatore auctum: Romam re-
missum, sed in itinere, vitam cum mor-
te commutasse. Vnde igitur hæc tanta
animo tuo oborta nox, vt tu sic vnus
Anastasij conuitium plus ad infamiam,
quam consentientem omnium ætatum
vocem ad Iustiniani laudem valere co-
portere existimares? Nam quod ad ter-
tiam tuam querelam attinet pudet dice-
re, quantam illa præ se ferat infantiam:
Constantinopolitanos, inquis, Patriar-
chas ad Romanorum Pontificum iniu-
riam, œcumenicos salutabat. Quid igi-
tur, si, vt ante eum Imperator Marcianus,
Sedem Constantinop. Christianorum,
Orthodoxæ religionis, omnium ma-
trem appellasset? quid si ei iura & pri-
uilegia, super creationibus Episcopo-
rum & ante alios residendi, edictis suis
tribuisset? Quid denique, si Catholicum
appellasset? non enim hoc vt opinor, ad
Pontificis

Pontificis Romani, sed ad Dubiani in
 Perside Episcopi, iniuriam pertinuisset.
 Quanquam ista iniuria, quæcunque
 tandem fuit, intra verba consistit: quid si
 ad facta peruenisset? Quid si, ut hoc
 ipso sæculo (nondum enim inde
 centessimus annus agitur) Hispanus ille
 Carolus quintus Romam ipsam, Duce
 Carolo Borbonio, armato milite occu-
 passet? quid si ciues, sine ætatis aut sexus
 discrimine occidisset? quid si præ cœte-
 ris, Sacerdotes ad necem conquisisset?
 Cardinales, partim occidisset, partim
 captiuos abduxisset? ipsum Pontificem
 custodia tenuisset? denique, ex eorum
 redemptione quadringenta Ducatorum
 millia redegisset? quas ille lachrymas?
 quos fletus? quam lugubres planctus
 cieuisset? & tamen Carolum a scripto-
 ribus Hispanis defendi non ignoras: non
 quidem factò ipso, sed quod Pontificis
 arrogantia, auleque & vrbis, & ecclesiæ
 Romanæ præsens nequitia, tam graues
 pœnas non mereri modo, verum etiam
 expetere, vel potius flagitare & exi-
 gere videbatur. Ista verò œcumenici ap-
 pellatio, quid habuit in se iniuriæ? quid
 acerbi-

acerbitatis? Honoris causa, Imperator,
Regiæ vrbis Episcopum Oecumenicum
salutabat: non causas a cæteris Patriar-
chis auocandi, non appellationes ab illis
interpositas recipiendi, nō alia potestatis
iura, aut ille donabat, aut hic illius ti-
tuli fiducia sibi arrogabat. Quoniam
verò mihi cum homine in antiquitatis
apicibus versatissimo res est, ideo quid
sibi voluit inuidiosaiilla Oecumenici ap-
pellatio, paululum videamus. Iustinia-
nus quum ad Epiphanium scriberet, cū
oecumenicum salutabat. Quid ni verò,
salutaret? quid est enim Oecumenicum?
idem, vt opinor, quod vniuersale: idem
enim iterum ad eundem scribens, Epi-
phanio, inquit, Archiepiscopo huius
foelicitissimæ vrbis, & vniuersali Pa-
triarchæ. Vniuersale autem quam
vim habuit? eam scilicet, vt Epi-
phanium, non totius orbis, sed vniuersæ
sux Prouinciæ principem esse ostende-
ret. Propterea, cum ad Mennam, postea
eiusdem sedis Episcopum, Sacram diri-
geret, sic eam inscripsit. Mennæ huius
Regiæ vrbis Episcopo & vniuersi eius
tractus Patriarchæ, vides Alemanne,
huius

l. 7. Co.
de sum.
Trinit.

l. 34. Co.
de Epist.
Audient.

huius appellationis ambitu, non terræ habitabilis, sed Constantinopolitani districtus terminos, contineri: eodem planè modo, quo ille, quem dixi, Dubianus Episcopus, Catholicus apud Procopium in Persicis appellatur. Hic inquit, Christianorum Episcopus, quem lingua græca Catholicum appellant quod vnus omnibus præsit huius Regionis Accolis. Quocirca, nulla inuidia, plures eodem tempore Episcopi œcumenici inscribebantur. Inter Concilij Quinti Generalis acta, multæ literæ a Patribus ad Mennam, cum œcumenici additione missæ reperiuntur: vnæ etiam ad Agapetum Pontificem Romanum, similiter ore scriptæ. Domino nostro Sanctissimo & Beatissimo Archiepiscopo antiquæ Romæ, & œcumenico Patriarchæ Agapeto Marianus &c. Non aulim fortasse tam fidenter de rebus ad antiquitatem pertinentibus Iuris consultus disserere, nisi vt olim Ciceroni in causa Quintij, contra Hortensium, ita mihi, in ista Iustiniani contra Alemannum lite, rei ipsius euidencia, spiritum & fiduciam adderet.

Sed

Actio. 3.

Pag. 479.

Ib. Ag. 4.

Pag. 482.

ibid Pag.

470.

Sed quid porrò est, Alemanne, quod
„ in Iustiniano culpas? ecclesiasticorū,
„ inquis, causis nimis cupidè se inuimif-
cebat. Quid? an tu eū ad Reip. clauum
a Deo constitutum, in tanta rerum ia-
ctatione, & contentionū ecclesiasticarū
æstu, vt olim Palinurum in puppi, ob-
dormirè voluisti? nam si ille ad guber-
naculum tractandum properè non ac-
currisset, si suæ dignitatis oblitus, con-
tentionum & hærelum sentinam, suis,
vt ita loquar, manibus non exhausisset,
næ illorum temporum Sacerdotes, non
vt olim (quod testatur Socrates) Paga-
norum scœnis ridendi materiam præ-
buisent, sed alteri alteros mutuis cædi-
bus absumpsissent. Sed quid tamen egit,
„ miser Imperator? leges, inquis, tulit
„ ad res ecclesiasticas pertinentes.
Quid? an solus? quid? an primus?
an non ante illum Anastasius, Mar-
cianus, Arcadius, Honorius, Gratianus,
Leo & Anthemius, Zeno, Theodosij
duo, Valentinianus, Iouinianus, ipse de-
niq; Constantinus, de summa Trinitate,
de Episcopis & Clericis, de Episco-
porum audientia & potestate, de
Baptismo,

Baptismo, de hæreticis, de rebus denique ad religionem, ad fidem, & ecclesiæ statum, quaquaversum, spectantibus, leges suas promulgarunt? an non eas ita in suo Codice collocavit Iustinianus planè ut se, non nouam ecclesiasticæ Regiminis telam ordiri, sed ab illis captam, suis laboribus, ut vigilijs pertextendam suscepisse ostenderet? nam quod cum suam interdum sententiam de rebus fidei explicare solitum affirmas, illamque iactantiam appellare soles, primum illud a te quæro, an solis Imperatoribus de salute sua mutire nefas? Deinde ipse tecum cogites velim, utrum Iustinianum an Constantinum Magnum magis reprehendere videare. Is enim in Concilio Niceno non solum sententiam suam inter Episcopos frequens proferebat, verum etiam, quid per Homoousion (qua vnà voce, rectissima fides contra Arrianorum hæresin definiebatur) intelligendum esset, toto Concilio approbante, declarabat, ut refert grauissimus author Socrates. Quanquam Constantinus, in rebus ad religionem pertinentibus, præter re-

etiam

Etam fidem & zelum, quid habuit, cum Iustiniiano comparandum? Tanto nimirum fuit hic Theologus, quanto ille Dux melior: præclara enim est illa Eustachij, quantumuis a te ad iniuriam recitata, de illo commemoratio: quæ cum in diuinorum dogmatum inuestigatione, tam curiosè, diligentèrque versari solitum fuisse affirmat, ut dies noctesque, posthabitis alijs omnibus curis, illam vnâ & solâ nunquam intermitteret, sed ad disputandum omnes hæreticos prouocaret, eosque nunc probabilibus argumentis, nunc demonstrationibus, nunc sacrarum scripturarum testimonijs confutaret. Præclara, inquam, est ista ingenij & doctrinæ eius laus & commendatio, sed eam ille quæ tandem ratione assequi potuisset, nili continuis, de Deo, de fide, de Christiana religione & doctrina sermonibus, tanquam iucundissimo aliquo pastu, se mentemque suam refecisset? Tu igitur qui omnes criminandi vias quæris, quid in hac tam laudabili vitæ consuetudine reperisti, quod reprehendas? Infœlix, inquis, est ecclesia, cum
Secula

„Seculares Principes ita Theologiæ va-
cant vt Iustinianus. Iamdudum fero
te, Alemanne, mihi crede, fero: tribuo
enim aliquid doctrinæ tuæ, do multum
naturæ meæ, communi humanitati, con-
cedo omnia. Itaque dictum istud tuum,
nec imprudentiæ nec sceleris hoc tem-
pore accuso: liceat modo mihi in tanti
momenti re a te liberè dissentire. Infœ-
lix est ecclesia? Imò longè fœlicissima.
Cum enim Deus se ecclesiæ suæ, hoc
est, populo Christiano, veram fidei do-
ctrinam amplexo, Reges olim Nutri-
tios daturum sponderit, Quid, quæso,
ei ad fœlicitatem vberius, aut maius
optari posset, quam vt eos Principes &
Pastores habeat, qui præceptis institu-
tisque Theologiæ maximè abundarent?
an verò, ea est Philosophiæ vis, & præ-
stantia, vt si quando regum pectori-
bus insideat, totam Remp. fœlicio-
rem reddat? Theologia miseram & infœli-
cem facit? quid? an non intelligis, Reip.
& ecclesiæ rationes adeo esse inter se
coniunctas & connexas, vt si quid sit,
quod earum vni obsit, illud alteri pro-
desse nequeat? itaque si, vt tu quidem

vis, Theologia, principum animis recepta, Ecclesiā infelicē faciat, Remp. certē felicem facere non potest: inde vero, efficitur, vt Theologia minores ad felicitàtem, quam Philosophia, vires habeat; Imo quod Philosophia, non plus ad seruandam, quā Theologia, ad Remp. perdendam conferat. Quid igitur te miserius, qui ita contra Iustinianum pugnas, vt Theologiæ simul bellum indicare, non perhorrescas? Quoniam vero hoc tam excellens, tamque diuinum immortalis Dei beneficium, damni & infortunij accusare libet. doce quæso, quid inde incommodi Ecclesiæ obuenit. Hac inquis, diuinarum rerum scientia inflatus Iustinianus, Ecclesiæ tot leges præscribere, nouaq; dogmata tradere ausus est. Noli, quæso, Alemanne expetere, noli expectare, vt ego leges a Iustiniano latas, & tot iam, non annorum, sed sæculorum præscriptione, & laude munitas, contra tuam insaniam, oratione & verbis tueri velim. Sed quæ sint illa dogmata, quæ ab illo in Ecclesiā inuecta fuisse criminaris, scire cupio. Erat inquis hæreticus, erat Eutychianus,

itanē

rat hoc eius edictum viuentē adhuc Epiphānio, vrbis Episcopo, hoc est, ante decimum Imperij eius annum: certēs potuit vero, post illud tempus, in hærēsin incidisse: nihil recusō. Quæro igitur, quo tu illum tempore in hærēsin incidisse putas? eodem, inquis, quo Anthymum Epiphānio in Ecclesia Constantinopolitana Successorem dedit. Hic nimirum a te, narratur ab Anastasio Bibliothecario olim Vaticano, in hanc rem vel temerē credita, vel improbē conficta fabula: Cuius quidem is scopus est, vt fidem faciat, Iustinianum, Anthymum, hærēticam Eutychianum, in sede illa collocasse: deinde ab Agapeto Pontifice Romano grauissimē increpitum, & per conuiuium, Dioclesianum appellatum, fidem in melius commutasse. Verē, vt opinor, poeta Martialis: Vaticana bibis, bibis venenum: ista vero, quæ hic ex Anastasio commemorantur, quid aliud sunt, quam, vt eiusdem Poetæ versu vtar, In Vaticanis condita musta cadis? Erat quidem, vt ais Alemanne, Anthymus, Eutichyana hærēsi imbutus; sed Orthodoxam præ se fere.

ferebat fidem. Hoc Nicephorus Callisti, hoc Liberatus, hoc Concilij Constantinop. generalis acta, ubique perfonant Id igitur, cum Agapetus, qui tum forte a Gothorum Rege Legatus aderat, persensisset, Iustiniano rem aperit: Anthymo ipsi communicare renuit: Iustinianus vero quid? Causam ipsi Agapeto, & alijs Episcopis Synodaliter conuocatis cognoscendam delegat: illi reum inuentum a Sede Constantinopolitana deijciunt: Imperator rem ratam habet: audi vero de Imperatoris hac in re studio testimonium, ex doctrinali quodam, vt vocatur, in synodo generali porrecta desumptum: Agapetus, inquit, iniuriam Catholicæ fidei, vindicans, Anthymum extra posuit, de sacerdotali Sede: fidelissimo ac pijsimo Imperatore nostro Catholicam fidem & diuinorum Canonum auctoritatem adiuuante. Extat etiam de eiusdem Anthymi depositione constitutio eius Nouella quadragesima secunda: ex qua liquidissime apparet, Iustinianum non solum Anthymo in hæresi non fauuisse, verum etiam in eo, ob insania sua

reuocando, omni verborum animique
contentione, laboralle: Demum verò
cum se Æthiopem, quod dicitur, lauare
cerneret, non solum depositionis sen-
tentiam confirmabat, verum etiam ho-
minem ipsum procul ab vrbe relegabat.
Itaque mera erat illa Bibliothecarij ve-
stri fabula, ad gloriam Pontifici, cum Im-
peratoris dedecore, conciliandum com-
parata. Probabilior certè est illa Eua-
grij narratio: Quanquam, quid ego hanc
illa probabiliorem esse dico? Cum & ista
nulla veri similitudine nitatur, & certis-
simis non verborum, sed rerum argu-
mentis refutetur. In Eutychnianam hæ-
resin prorupisse Iustinianum asserit E-
uagrius: quo tempore? illo ipso, inquit,
quo Concilium generale quintum Con-
stantinopoli celebratum fuit. Reuolue
igitur Concilij illius Códicem: ibi Iu-
stinianū, piissimum, Pientissimū, Christi-
anissimum, Orthodoxū, hoc est verbis ad
rectā eius fidē ostendendā exquisitissimis
compellatū reperies. Nam si a fide in illo
Concilio defecisset, vnde illa Patrum ad
Mennā Patriarchā Cōcilij Præsidē vociferatio? Seuerum & Petrū Eutychnianos
Ana-

“ Anathematisa : Orthodoxum Impe-
“ ratorem habes, Quid times ? Vincit
“ fides Imperatoris : Orthodoxus reg-
“ nat. Quid times ? Seuerum & Petrum
“ Anathematisa. Quod si non planè a
fide defecisset, sed tamen in fide dubius
hæsitasset, vnde illud Mennæ ad Patres
de eo tam clarum, tamque certum testi-
“ monium ? Putamus vos fratres non ig-
“ norare, voluntatem & zelum pij Impe-
“ ratoris nostri, quæ habet ad Orthodox-
“ am fidē nostram. Percurre, Alemanne,
omnia Concilij illius gesta : nullam in
illis paginam inuenies, quæ Iustiniani
fidem toto illo tempore rectissimam
fuisse non confirmet. At enim, rem
credibiliorem facit, Quod illo tempore
effatis animi corporisq; viribus esset Iu-
stinianus : Ita prorsus, Alemanne, & te
& Euagrium sentire video : sed vide
quam appositè : Concilium illud vice-
simo septimo Iustiniani anno finem ce-
pisse, ex ipsis eius actis demonstratur : in-
de ad Iustiniani mortem, duodecim an-
ni numerantur. Quid ? an totos duode-
cim ætatis annos, in tam nefaria hæresi
vixisset, & non totum terrarum orbem

ei infamia commouisset? deflexit olim
ab Orthodoxa fide ad Arianos Constan-
tinus Iunior: defecit Christo ad Dæ-
monas Iulianus: si testes requiris, non
hoc testatur Socrates Historicus, magis
quam terrarum orbis. An igitur de Iusti-
niano ad Eutychianos delapso, siluisset?
hic tu me, scilicet, Euagrium interroga-
re iubes: ego te, leges, edicta, Iudicia
aduersus Eutychianos seuerissimè a Iu-
stiniano constituta, Anthymi damnati-
onem, Concilij generalis Quinti acta,
rerum euidentiam, totam denique vitæ
illius rationem, non interrogare, sed tor-
quere iubeo; inde, si potes, tanti sceleris
confessionem, inde infamiæ argumen-
tum, inde ad suspensionem Indicium ex-
prime, & extorque; Ad hunc vsque di-
em, Hymni a Iustiniano compositi (ne-
que enim vel a musica, vel a Poetica,
animus ille, tot alioquin negotijs disten-
tus, abhorrebat) inter sacrorum solem-
nia in Græcis ecclesijs decantantur. An
vero & hæc hunc honorem hæretico de-
tulissent? huc accedit quod inter sanctos
eum apud Græcos olim relatum fuisse
legimus: Hoc vero te, Alemannne,
pungit,

pungit, & hoc tu non rerum veritatē
 sed Græcorum leuitati tribuis. Cur tan-
 dem? Quia, inquis, in Ecclesiasticis Ro-
 manis tabulis & in ipsis Græcorum
 Menologijs nullum Iustiniani nominis
 vestigium apparet. non contendo nunc
 apparere: mutantur enim ferè cum
 mensibus Calendarij. Quid autem si
 olim apparuisse ostendero? satim com-
 mode cum ab hæresis suspicionē libe-
 rasse videor? Bartolus quidem, id se a
 viris doctis, & in illo doctrinæ genere
 exercitatis audisse refert: Iohannes vero
 Faber in suo ad Institutiones Iuris ciui-
 lis Proæmio se Calendas Augusti, in Ca-
 talogo sanctorum, Iustiniani nomine
 signatas vidisse asserit: idem & Genna-
 dius de se affirmat: tantæ quidem vter-
 que ex estimationis vir, ut in quo se te-
 stes oculos fuisse dicant, meritò illis
 fides adhiberi debeat. Denique quida
 veri opinione tam auersum, quam quod
 Iustinianus, qui tantum fidei ardorem,
 tam cælestem mentis in deum deuotio-
 nem, tantum Orthodoxæ religionis stu-
 dium, per omne vitæ Curriculum osten-
 derit, is in ipso quasi calce a fide defi-
 ceret,

ceret, & Christi incarnationi, hoc est, ut ipse sæpe interpretatur, salutis suæ renunciaret.

Hæc sunt, præcipua conuictorum aduersus Iustinianum Capita: quibus ita, per Dei gratiam, iam respondi, ut satis Procopio, satis Alemanno, satis etiam causæ, soli Iustiniano parum fecisse videar; non enim ille à calumnijs tantummodò vindicandus, verum etiam præconijs & laudibus tanta virtute, tam diuino ingenio, & tam excelsa Maiestate dignis, celebrandus erat. Sed præsentis operi modum statuendum esse video. Tu modo, Alemanne, id à me habere velim: primum, ut ne quid posthac, vel opere, vel verbo in Deum pecces: Deinde nec in diuinos homines: siue illi viui sint, siue mortui: stultum est enim & impium, defunctorum tumulos, & sepulchra venerari, memoriam vero & famam, conuictijs & maledictis lædere.

Sit laus Deo.

FINIS.

H